

บุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ถักััยรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙

จาก กรุงเทพฯ ถึงปักกิ่ง

ท่านประธานเหมาเจ๋อตง จับมืออวยพรท่านปรีดีฯ เนื่องในวันเกิด

จากกรุงเทพ ฯ ถึงปักกิ่ง

เก็บมาเล่าโดย “สุพจน์ ด้านตระกูล”

ย่อความจากตอนที่แล้ว

คืนวันวิสาขบูชา ๘ พ.ย. ๒๕๕๐ คณะรัฐประหารได้ส่งกำลังไปโจมตีทำเนียบทำข้าง เพื่อจับกุมท่านปรีดี พนมยงค์ แต่ท่านปรีดี ฯ ได้ลงเรือแจวหลบหนีไปเสียก่อน ครั้งแรกไปพักพิงที่บ้านนายตำรวจผู้หนึ่ง แล้วคล่องบางหลวง ต่อมาจึงไปพักที่กองทัพอากาศเรือหลวงพระโรงพระเจ้าตากสิน แล้วได้เดินทางต่อไปที่บางนาและสัตหีบ ที่สถานทหารเรือสัตหีบ ท่านได้พักอยู่ที่กองบัญชาการกองพลนาวิกโยธิน จนกระทั่งถึงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ท่านจึงได้ตัดสินใจเดินทางลี้ภัย คณะรัฐประหารออกนอกประเทศ ท่านได้ออกเดินทางจากสถานทหารเรือสัตหีบ เมื่อตอนเย็นวันที่ ๑๕ และไปพักค้างคืนที่กองพันนาวิกโยธินที่ชลบุรี เพราะขณะนั้นท่าข้ามบางปะกงได้มีกองกำลังของคณะรัฐประหารได้มาตั้งอยู่ เพื่อสังเกตความเคลื่อนไหวของฝ่ายทหารเรือและเผด็จการหลบหนีของท่านปรีดี ฯ และคณะ การเดินทางในเวลาค่ำคืนจึงเป็นการเสี่ยงภัย ท่านจึงพักค้างคืนเสียที่กองพันนาวิกโยธินชลบุรี รุ่งขึ้นเช้าวันที่ ๒๐ ท่านจึงออกเดินทางจากชลบุรีมุ่งหน้าเข้ากรุงเทพ ฯ.....

รศ.เฟฟ ประจำตำแหน่งของผู้บัญชาการกองพลนาวิกโยธิน ได้พาคณะผู้ลี้ภัยเข้าใกล้ท่านบางปะกงเข้าไปทุกที จนกระทั่งมองเห็นเครื่องกีดขวางที่วางกั้นถนนและแลเห็นทหารยามยืนรักษาการณ์อยู่ริมถนนใกล้กับเครื่องกีดขวาง เบื้องหลังยามรักษาการณ์ออกไปนิดหน่อยเป็นที่ตั้งของกองกำลังทหารบางส่วนหนึ่ง ที่คณะรัฐประหารส่งมาตั้งด่านดักจับท่านปรีดี ฯ และคณะพร้อมกับทำหน้าที่สังเกตความเคลื่อนไหวของฝ่ายทหารเรือไปด้วย

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

พาหนะของผู้ลี้ภัยจึงด้วยความเร็วอย่างปกติและด้วยความชำนาญของสารภี
ทุกคนเคยกับถนนสายนี้เป็นอย่างดี ทุกคนภายในรถถึงแม้ว่าโลหิตจะฉีดแรงและชีพจรจะเต้น
เร็ว แต่ใบหน้าและอาการภายนอกของทุก ๆ คนคงอยู่ด้วยท่าที่ธรรมดา ผู้ให้ความคุ้มกัน
และติดตามท่านปรีดีฯ ทุกคนมีความเชื่อมั่นในตัวท่านปรีดีฯ ว่าจะพ้นฝ่าอันตรายไปได้ด้วย
ความปลอดภัย จึงทำให้พวกเขามีกำลังใจไม่หวาดหวั่นต่ออะไรทั้งหมดยกเว้นแต่ปืนกลที่อยู่
เบื่องหลังกระสอบทราย ซึ่งตั้งอยู่ ณ ที่นั้น

อดีตฯพวราชมนตรี แหม่ พรหมยงค์ บอกว่า “ภาระหน้าที่ของท่านปรีดีฯ ยัง
ไม่เสร็จสิ้นและชาติก็ยังต้องการท่านอยู่ ผมจึงอุ่นใจและมั่นใจในความปลอดภัยเมื่ออยู่กับ
ท่าน เพราะเชื่อว่าพระเจ้าจะต้องคุ้มครองบ๊องก้นท่าน และในที่สุดพระเจ้าก็คุ้มครองบ๊องก้น
ท่านจริง ๆ”

ร.อ. ชลิต ชัยสิทธิเวช รน. อดีตทูตทหารเรือไทยประจำวอชิงตัน ซึ่งท่านปรีดีฯ
ส่งออกไปปฏิบัติงานทางทหารร่วมกับสหรัฐอเมริกาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองเป็นผู้เป็น
พี่ชายของ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช รน. บอกว่า “ผมเชื่อในกฎแห่งกรรมตั้งแต่ผมรู้จักชื่อ
ท่าน และได้รู้จักตัวท่านในเวลาต่อมา ผมเห็นท่านทำแต่กรรมดีทั้งในส่วนรวมและส่วนบุคคล
ผมจึงมั่นใจในความปลอดภัยของท่านและทำให้ผมมีกำลังใจเมื่ออยู่กับท่าน”

ในที่สุดพาหนะของผู้ลี้ภัยก็ได้ไปจอดอยู่ท่าเบื่องหน้าของเครื่องกีดขวาง ทหาร
รักษากรณได้ปรัดไปที่รถทันที และทำความเคารพนายทหารเรือผู้ยศสูงกว่าตนตามระเบียบ
วินัยของทหารทัต ร.อ. ชลิตฯ ได้ลงมาจากรถและบอกให้หน่วยรักษากรณทราบว่าจะไป
ราชการที่กรุงเทพฯ เท่านั้นเอง ทหารยามรักษากรณก็เปิดทางสะดวกให้ ด้วยเข้าใจว่าทุก
คนในรถคันนั้นเป็นทหารเรือที่จะไปราชการไม่มีการชักไชรไต่เรียงอะไรให้มากความ เพราะ
หน่วยกำลังที่มาจากด้านตรงออยู่ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติกับทหารเรือด้วยความสุภาพอย่าพยายาม
ให้มีความเข้าใจผิดเกิดขึ้นทงนเพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกัน

เมื่อผ่านด่านท่าข้ามบางปะกงมาแล้ว สารภีผู้มีความชำนาญก็รีบเร่งความเร็วให้
สูงขึ้นเพื่อพาคณะผู้ลี้ภัยให้ถึงจุดหมายปลายทางให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ เพราะการอยู่ใน
ท้องถนนนาน ๆ และมีรถสวนไปมาบ่อย ๆ ย่อมเป็นการล่อแหลมต่อความไม่ปลอดภัย

จากด้านบางปะกงมาถึงด้านบางปูและด้านทางแยกเข้าสมุทรปราการตามลำดับ และก็ผ่านมาได้ด้วยความเร็วขยับเช่นเดียวกับด้านท่าข้ามบางปะกง จนกระทั่งมาถึงชอย นานาเหนือ ท่านปรีดีฯ จึงสั่งให้รถเลี้ยวเข้าไปในชอยและไปจอดที่หน้าบ้านผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรืออังกฤษ นาวาเอกสเตรทฟอร์ด เฮอร์คิวลิส เดนนิส ทหารผู้กล้าศึกที่เคยผ่านสนามรบของสงครามโลกครั้งที่ หนึ่งและครั้งที่สองมาแล้วอย่างโชกโชน

นาวาเอก สเตรทฟอร์ด เฮอร์คิวลิส เดนนิส หรือที่คนคุ้นเคยกันเรียกสั้น ๆ ว่า เดนนิส เป็นชาวไอร์แลนด์ รูปร่างค่อนข้างเตี้ย ผิวสีน้ำตาลและเป็นคนที่ค่อนข้างจะเคร่งขรึม แต่มีแววฉลาดและกล้าหาญ อายุเกือบ ๕๐ เขาเป็นบุตรของคนผสมพันธุ์ม้า และเขาเองก็เคยขี่ม้าแข่งระดับชาติมาแล้ว เขาผ่านการศึกษามาจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ เขารับราชการทหารอยู่ที่แหลมจัทแลนด์ และในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เขารับราชการอยู่ ณ สมรภูมิที่สมการรบพุ่งกันดุเดือด คือ ที่นาร์วิก ดันเคอร์ค คีฟ ชิลลีซาเลร์โน นอร์มังดี เมื่อการศึกทางด้านยุโรปเพลาลือลงเขาจึงได้อาสาเข้าสู่สมรภูมิเอเซียอาคเนย์ ซึ่งขณะนั้นญี่ปุ่นกำลังเป็นนักเลงโตโตเข้าครอบครองเอเซียอาคเนย์ไว้ทั้งหมดรวมทั้งประเทศไทยเราด้วย นาวาเอกเดนนิสได้เป็นตัวแทนคนหนึ่ง ของกองบัญชาการซีแอนด์ ที่ได้เข้ามาปฏิบัติภารกิจในประเทศไทยในระหว่างการยึดครองของญี่ปุ่น และต่อมาเขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรองหัวหน้ากองปฏิบัติการร่วมกันของพันธมิตรในเอเซียอาคเนย์ ณ กรุงนิวเดลี ภายหลังเมื่อญี่ปุ่นยอมจำนนแล้ว นาวาเอกเดนนิสได้เข้ามากรุงเทพฯ พร้อมกับทหารกูรข่าเพื่อมาช่วยปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นและมาช่วยปรับปรุงกิจการทหารเรือของไทย และณ โอกาสนี้เองที่เขาได้มีโอกาสนพบกับ รุอิ หรือ ท่านปรีดีฯ หัวหน้าใหญ่ขบวนการเสรีไทยเป็นครั้งแรก ก่อนหน้านั้นเขาเพียงได้ยินแต่กิตติศัพท์ของ รุอิ เท่านั้น และตั้งแต่บัดนั้นก็ได้มีความสัมพันธ์กันมาในฐานะสหayaผู้ร่วมสงคราม ต่อต้านการรุกราน จนกระทั่งต่อมาเขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือของอังกฤษ ประจำประเทศไทย

ทันที ที่รถจอด ร.อ. วชิรชัย ชัยสิทธิเวช รน. และ ร.อ. ชลิต ชัยสิทธิเวช รน. ก็กระโดดลงจากรถเข้าไปในบ้านนาวาเอกเดนนี้อย่างคุ้นเคย ขณะนั้นเจ้าของบ้าน ยังไม่ลุกจากที่นอนถึงแม้ว่าเข็มหน้าปัดนาฬิกาจะบอกเวลาเกือบ ๆ ๗.๐๐ น. แล้วก็ตาม แต่บรรยาศก็ยังมีชีวิตเพราะเป็นหน้าหนาวกลางคืนยาวกว่ากลางวัน

นาวาเอกเดนนีส์ ถูกปลุกให้ตื่นขึ้นด้วยเสียงเรียกของ ร.อ. ชลิตฯ เมื่อเขาเปิดประตูออกมาก็ได้พบกับเรือเอกสองพี่น้องตระกูลชัยสิทธิเวช

ร.อ. ชลิตฯ ได้บอกกับนาวาเอกเดนนีส์ว่า “รู้” มหา

พอลได้ยินคำว่า “รู้” นาวาเอกเดนนีส์ถึงกับสั่น เพราะเขาไม่เคยคิดมาก่อนว่า “รู้” ซึ่งคณะรัฐประหารกำลังตามล่าตัวอยู่และจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศให้ไปรายงานตัวต่อกองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย จะมาปรากฏตัวอยู่ ณ ท่ามกลางอาณาบริเวณใต้แสงมูมยักซ์แห่งคณะรัฐประหาร ซึ่งคอยดักรับเขาอยู่อย่างไม่กลัวเกรงอันตราย

นาวาเอกเดนนีส์คงไม่เคยทราบมาก่อนว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้นำคนสำคัญของคณะรัฐประหารเคยเล่นงาน “รู้” หรือท่านปรีดีฯ มาแล้วอย่างฉาดฉานครั้งหลายครั้งหลายหน แต่ท่านปรีดีฯ ก็เอาตัวรอดมาได้ทุกที สมดังพระพุทธภาษิต ที่ท่านยึดถือเป็นคติประจำใจว่า “ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม”

เพราะท่านปรีดีฯ ประพฤติธรรม ธรรมจึงคุ้มครองท่านตลอดมา ไม่ให้ตกไปในความชั่ว และอย่างที่เรียกว่าตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้

เมื่อคราวที่จอมพล ป. พิบูลสงครามยื่นใบลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ จนกระทั่งคณะผู้สำเร็จ (พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ท่านปรีดีฯ) อนุมัติให้ลาออกและเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (นายทวี บุญยเกตุ) ได้ออกประกาศเรื่องการลาออกของจอมพล ป. พิบูลสงครามทางวิทยุกระจายเสียง แต่ภายหลังจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับไม่ยอมออกจากตำแหน่ง และกลับพาลพาโลกับนายทวี บุญยเกตุ และคณะผู้สำเร็จฯ ที่อนุมัติให้ท่านลาออกและกระจายข่าวทางวิทยุ ใจจริงของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการลาออกครั้งนั้นนัยว่าเป็นการลงตักกับคณะผู้สำเร็จฯ เพราะเชื่อว่าคณะผู้สำเร็จฯ คงจะไม่กล้าอนุมัติให้ท่านลาออก แต่เมื่อคณะผู้สำเร็จฯ อนุมัติให้ท่านลาออกจริง ๆ ท่านกลับไม่ยอมออกและพาลพาโลเข้ากับคณะผู้สำเร็จฯ อีก

ในการพาดพาลโต้นนอกจากจะส่งนายทหารกลุ่มหนึ่งไปขู่เชือดคุกคามประธานผู้ดำ-
 เริ่ฯ พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน จนพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ไม่กล้าประทับ
 อยู่ ณ ที่นั้น เมื่อคณะทหารกลุ่มนั้นกลับไปแล้ว พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ พร้อมด้วยหม่อมกอบ-
 แก้ววราภกรราชาได้หลบไปขออาศัยอยู่กับท่านปรีดีฯ ที่ทำเนียบท่าช้าง ท่านปรีดีฯ จึงได้
 แจ้งไปยังกองทัพเรือ เพื่อขอความช่วยเหลือ ซึ่งทางกองทัพเรือก็ได้ส่งเรือยามฝั่งในบังคับ
 บัญชาของ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช ร.น. มาจอดที่หน้าทำเนียบท่าช้าง เหตุการณ์คุกคาม
 จึงไม่เกิดขึ้น เพราะจอมพล ป. พิบูลสงคราม เองถึงแม้ว่าจะดำรงตำแหน่ง เป็นผู้บัญชาการ
 ทหารสูงสุด แต่ก็ไม่สามารถที่จะคุมกองทัพเรือได้ กองทัพเรือสมัยนั้น ภายใต้อำนาจผู้บัญชาการ
 ทหารเรือที่มึนนามว่า พล.ร.ท. สินธุ์ กมลนาวิน ได้คานอำนาจเผด็จการของ จอมพล ป.
 พิบูลสงคราม เอาไว้มากทีเดียว และกองทัพเรือสมัยนั้นได้เป็นที่พึ่งและความหวังของฝ่าย
 ประชาธิปไตยที่มีท่านปรีดีฯ เป็นผู้นำ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังคงพาดพาลต่อไปโดยอ้างตำแหน่งผู้บัญชาการ
 ทหารสูงสุด ออกคำสั่งให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ และท่านปรีดีฯ เข้าประจำกองบัญชาการทหาร
 สูงสุดและให้ ไปรายงานตัวภายใน ๒๔ ชั่วโมง

ตามคำสั่งดังกล่าวนี้เท่ากับให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อยู่ภายใต้บังคับบัญชา
 และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บัญชาการทหารสูงสุด คือจอมพล ป. พิบูลสงคราม นั่นเอง

เมื่อโดนคำสั่งให้ไปรายงานตัวภายใน ๒๔ ชั่วโมงเช่นนี้ พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ก็
 กลายเป็นกึ่งไปทันที ไร้เสด็จไปรายงานพระองค์ต่อจอมพล ป. ฯ ตามคำสั่ง

ส่วนท่านปรีดี ฯ นั้นท่านไม่ยอมไปรายงานตัวตามคำสั่ง ท่านได้แจ้งเหตุผล
 ต่อรัฐมนตรีบางท่านเพื่อให้ไปเข้าหา จอมพล ป. ฯ ว่า ท่านมีตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จ
 ราชการแทนพระองค์คือเป็นผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเป็น
 จอมทัพตามรัฐธรรมนูญ ถ้าท่านไปรายงานตนยอมอยู่ภายใต้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
 ก็เท่ากับท่านลดพระวราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ลงอยู่ภายใต้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
 ซึ่งในฐานะที่ท่านจงรักภักดีต่อราชบัลลังก์และต่อองค์พระมหากษัตริย์ตามที่ได้อำนาจ

ตนต่อสภาผู้แทนราษฎรภายใต้พระมหานพตเศวตฉัตร ก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งผู้
สำเร็จฯ ท่านจึงขอปฏิเสธอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะไปรายงานตัวเพื่อทูลถวายพระเกียรติของ
พระมหากษัตริย์ สำหรับทางส่วนตัวแล้วท่านยอมรับนับถือจอมพล ป.ฯ ได้ แต่สำหรับ
เรื่องเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์เกี่ยวกับพระเกียรติขององค์พระประมุขท่านจึงยอมไม่ได้

เมื่อเจอบทความจริงเข้าเช่นนี้ประกอบกับเหตุผลที่ท่านปรีดีฯ ยกขึ้นมาอ้าง ก็เป็นเหตุผล
ที่ชอบด้วยธรรมเนียมประเพณีและทำนองคลองธรรม และที่สำคัญยิ่งก็คือท่านปรีดีฯ ยังมี
กองทัพเรือที่ให้ความเห็นออกเห็นใจ จอมพล ป.ฯ จึงจำใจต้องถอนคำสั่งนั้นเสียเมื่อได้รับคำ
ขอร้องจากรัฐมนตรีร่วมคณะบางท่าน จึงเป็นอันว่าพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ก็ได้พลอยรอดตัว
ไปด้วย และพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ กับท่านปรีดีฯ ก็คงสามารถปฏิบัติภารกิจแทนพระบาท-
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างสมพระเกียรติตลอดมา

และอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อคราวที่พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้เสด็จ
ไปพักผ่อนที่พระราชวังไกลกังวลหัวหิน และได้รับสั่งให้ท่านปรีดีฯ ไปเยี่ยมเยียนพระองค์ท่าน
ในตอนสิ้นสุดสัปดาห์ ซึ่งต่อมาท่านปรีดีฯ ก็ได้ไปตามคำเชิญชวนนั้น

ระหว่างนั้นวิทยุต่างประเทศได้รายงานข่าวเรื่องพระเจ้า วิกตอร์เฮมมานนเฮล แห่ง
อิตาลี ร่วมด้วยจอมพลบาโคกลิโอวางแผนกำจัดมุสโสลินี ผู้เผด็จการแห่งอิตาลีที่ร่วมมือ
กับฮิตเลอร์ผู้เผด็จการแห่งเยอรมันก่อสงครามรุกรานขึ้นในยุโรป โดยพระเจ้าวิกตอร์เฮมมาน-
นเฮลรับสั่งให้มุสโสลินีเข้าเฝ้าที่พระราชวังกรินด์ แล้วผู้ทรงคิดกับพระองค์ก็ได้จับกุมมุสโสลินี
ใส่รถพยาบาลพาออกจากพระราชวังไปยังที่คุมขังแห่งหนึ่ง ต่อมาพระเจ้าวิกตอร์เฮมมานนเฮล
ก็ได้แต่งตั้งจอมพลบาโคกลิโอเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อร่วมมือกับสัมพันธมิตร

พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ กับท่านปรีดีฯ ได้สนทนากันถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว
พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ก็ได้วกกลับเข้าสู่เหตุการณ์ในเมืองไทย ซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม
เป็นนายกรัฐมนตรี และให้ความร่วมมือกับฝ่ายอักษะคือเยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่นในการ
ก่อสงครามรุกราน พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ได้รับสั่งว่าในเมืองไทยไม่มีใครกล้าทำอย่างบาโค-
กลิโอ ท่านปรีดีฯ จึงได้ทูลอย่างสนุก ๆ ว่า ต้องหาคนแก่ ๆ อย่างบาโคกลิโอ อย่างเช่น

พลโทพระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกร ซึ่งมีความซื่อสัตย์ กับนายพลบาโตกลิโอ มาเป็นผู้ดำเนินการ
การที่ท่านปรีดี ฯ ยกเอาชื่อพลโทพระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกรขึ้นมาพูดนั้น ก็เพราะตอนที่ท่าน
นั่งรถไฟมาหัวหินคราวนี้ได้พบพลโทพระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกรยืนอยู่ที่สถานีหัวทราย และ
ครั้นแล้วท่านผู้สำเร็จ ฯ ทั้งสองก็สรวลเสเฮฮาเป็นเรื่องสนุกไม่จริงจัง

แต่ครั้นแล้วในเวลาต่อมาพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ ได้นำเรื่องสรวลเสเฮฮาอันมีมา
รายงานเป็นเรื่องจริงจังให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ทราบ เป็นท่านองว่าท่านปรีดี ฯ ได้
ชักชวนพระองค์ท่านให้ร่วมมือกำจัด จอมพล ป. ฯ อย่างเช่นที่พระเจ้าเอมมานูเอลและ
จอมพลบาโตกลิโอร่วมมือกันกำจัดมุสโสลินี

พอได้รับรายงานจากพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ จอมพล ป. ฯ ก็เดินผางทันทีและเชื่อกำ
รายงานมุสซาที่ออกจากโอษฐ์พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ อย่างไม่มีกังขา ด้วยความโน้มเอียงอย่าง
อคติที่จอมพล ป. ฯ มีต่อท่านปรีดี ฯ เป็นพันจานอยู่แล้ว เมื่อได้รับรายงานจุดเข้าเช่นนี้ก็
ก็ไม่มีอะไรที่จะสงสัย

ในยุคนั้นคำขวัญที่ว่า “เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย” เป็นคำขวัญที่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะถ้าใคร
แสดงอาการซึ่งความไม่เชื่อผู้นำหรือคัดค้านท่านผู้นำก็ถือว่าเป็นคนที่ขัดขวางความเจริญของ
ชาติ ยิ่งถ้าผู้ใดถูกกล่าวหาว่าคิดกำจัดผู้นำก็ถือว่าเป็นการทรยศต่อชาติทีเดียว เพราะ
ผู้นำคือชาติ

ท่านปรีดี ฯ จึงถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทรยศต่อชาติ เพราะวางแผนกำจัดผู้นำ (ตาม
รายงานมุสซาของพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ) และโทษของคนทรยศต่อชาติก็คือความตาย แต่
จอมพล ป. ฯ ก็ไม่กล้าผลิตผลตามที่จัดการกับท่านปรีดี ฯ โดยพลการ เพราะท่านปรีดี ฯ
เป็นบุคคลชั้นนำคนสำคัญของคณะราษฎรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพเรือสมัยนั้นได้ให้ความ
เห็นอกเห็นใจท่านปรีดี ฯ เป็นอย่างยิ่ง ดังที่กล่าวแล้ว

เพื่อที่จะไม่ให้เพื่อนผู้ร่วมก่อการตำหนิติโทษได้ว่าใช้อำนาจบาใหญ่รังแกท่านปรีดี ฯ
จอมพล ป. ฯ จึงเรียกประชุมคณะผู้ก่อการเพื่อพิจารณาโทษท่านปรีดี ฯ

วันนั้น ๒๒ กันยายน ๒๔๘๖ ที่ทำเนียบรัฐบาล ณ ตึกไทยคู่ฟ้า ได้มีการประชุม
คณะผู้ก่อการชั้นนำทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนพร้อมด้วยนายทหารชั้นผู้ใหญ่แห่งกองทัพบกอีก

หลายนายเป็นกรณีพิเศษ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นประธานในที่ประชุม และได้แจ้งข้อกล่าวหาท่านปรีดีฯ ตามรายงานของพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ให้ที่ประชุมทราบแล้วขอความเห็นในการที่จะจัดการกับท่านปรีดีฯ ในฐานะที่ “ทรยศต่อชาติ”

หลังจากสันติียงที่จอมพล ป. ฯ กล่าวโทษท่านปรีดีฯ แล้ว บรรดาภาคในที่ประชุมซึ่งเคร่งเครียดอยู่แล้วกลับเคร่งเครียดยิ่งขึ้น ที่ประชุมซึ่งมีผู้คนไม่น้อยกว่า ๖๐ คน เงียบงัน เพราะทุกคนไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะได้ยินเรื่องเช่นนี้ คนที่เคยขำแฉจากฉบับนั่งตีหน้าเคร่งขรึม ความเงียบได้ปกคลุมที่ประชุมอยู่ชั่วขณะหนึ่ง

ครั้นแล้วนายปราโมทย์ พึ่งสุนทร สมาชิกชั้นนำคนหนึ่งของคณะผู้ก่อการ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันกว้างขวางในหมู่คณะผู้ก่อการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ และมาขัดขบกันยิ่งขึ้น เมื่อคราวยึดอำนาจคืนจากพระยามโนฯ เมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ และปราบชนบทวระเดช เมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๗๖ ได้ลุกขึ้นกล่าวต่อที่ประชุมใจความว่า

“ก่อนที่จะเร่ร่อนคำรายงานของพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ขอให้เราได้พิจารณากันเสียก่อนว่า พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ เป็นใคร มาจากไหน? ก็เป็นที่รู้ๆ กันอยู่แล้วว่าในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน นั้น ได้ยังความไม่พอใจให้กับฝ่ายที่สูญเสียอำนาจเป็นอย่างยิ่ง การกระทำของพระยามโนฯ กิตติและการขบถของพระองค์เจ้าบวรเดชฯ กิตติล้วนแต่เป็นผลสืบเนื่องกันมาจากความไม่พอใจของฝ่ายที่สูญเสียอำนาจเมื่อ ๒๔ มิถุนาฯ นั้นเอง ความพยายามของฝ่ายที่สูญเสียอำนาจในการที่จะกลับคืนมาสู่อำนาจตามเดิมเหมือนเมื่อก่อน ๒๔ มิถุนาฯ นั้น ยังมีอยู่และจะยังมีอยู่อีกเป็นเวลาอันยาวนานตราบเท่าที่ซากเดนของพลังเก่ายังไม่หมดสิ้นไป คำบอกเล่าของพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ก็อาจเป็นแผนการหนึ่งในการกลับคืนสู่อำนาจของฝ่ายผู้สูญเสียอำนาจก็ได้ ด้วยวิธีการยังความแตกแยกและอ่อนแอให้เกิดขึ้นในคณะราษฎร โดยเฉพาะในหมู่ผู้นำของคณะราษฎร เช่น ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) และอาจารย์ปรีดีฯ เป็นต้น ผมจึงไม่เชื่อว่าคำบอกเล่าของพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ เป็นความจริง ขอให้ ฯพณฯ นายก ฯ ได้พิจารณา”

เมื่อนายปราโมทย์ พงศ์สุนทร พุดนำทางขึ้นแล้ว พ.อ. ชุมนิรันดร์ชัย นายทหาร
ปืนใหญ่สหายสนิทคนหนึ่งของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นราช
เลขาณูการในพระองค์ อันมีหน้าที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้สำเร็จฯ ก็ได้ลุกขึ้นพุดสนับสนุน
ความคิดเห็นของนายปราโมทย์ฯ อย่างหนักแน่น และต่อจากชุมนิรันดร์ชัยก็ได้มีผู้ก่อการคน
สำคัญอื่น ๆ อีกหลายคน ได้พุดสนับสนุนในแนวทางที่นายปราโมทย์ พงศ์สุนทร ได้กล่าว
ไว้ในเบื้องต้น

ในที่สุดที่ประชุมก็ได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการไปสอบถามท่านปรีดีฯ คณะกรรมการ
ชุดนี้มีด้วยกัน ๓ ท่าน คือ พล.ร.ท. สินธุ์ กมลนาวิน พล.ต.อ. อุดล อุดลเศรษฐี และ
พ.อ. ช่าง เขวงศักดิ์สงคราม

ต่อคำสอบถามของคณะกรรมการถึงคำบอกเล่าของพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ท่านปรีดีฯ
ยอมรับว่าได้มีการพุดจริง แต่เป็นการพุดเล่นสนุก ๆ เพราะพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ประวรภขึ้น
ท่านปรีดีฯ บอกกับคณะกรรมการว่า ถ้าท่านจะจับจอมพล ป. ฯ จริง ๆ แล้วก็จะไม่บอก
พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ เพราะท่านยังมีเพื่อนที่ไว้ดวงใจไต่ยิ่งกว่าพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ มากนัก
และพลโทพระยาวิชิตฯ นั้น ท่านก็ชวามากแล้วจะใช้ท่านทำการอย่างที่ถูกกล่าวหาได้อย่างไร

คณะกรรมการจึงกลับไปรายงานให้จอมพล ป. ฯ ทราบ ตามที่ท่านปรีดีฯ ชี้แจง
เรื่องก็เป็นอันระงับไป ส่วนพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ก็ทรงเจื่อน ๆ กับท่านปรีดีฯ ท่านปรีดีฯ
ได้กล่าวถึงพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ เกี่ยวกับกรณีนี้ไว้ในบทนิพนธ์บทหนึ่งของท่านความว่า

“ภายหลังสงครามเมื่อพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ประชวรหนักก่อนสิ้นพระชนม์
ประมาณ ๑-๒ วัน ท่านทรงให้นายเฉลียว ปทุมรส มาเชิญข้าพเจ้าไปเฝ้าที่วังรัตนภา
ถนนเศรษฐีฯ ว่าก่อนสิ้นพระชนม์ท่านขอพบข้าพเจ้าเพื่อขอขมาสิ่งที่ล่วงเกินแก่ข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าก็ไปเฝ้า รับสั่งว่าขอให้ข้าพเจ้าโอหสิกรรมในเรื่องที่ท่านได้กระทำไป ข้าพเจ้า
ได้ทูลว่าข้าพเจ้าถวายโอหสิกรรมมาก่อนแล้ว ขอให้ทรงตั้งพระทัยยึดมั่นในพระพุทธคุณ
ทรงทำจิตให้ผ่องแผ้วอย่าวิตกกังวลเลย ต่อมาพระองค์ได้สิ้นพระชนม์ด้วยความสงบ
ข้าพเจ้ามิได้จองเวรอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ท่านให้เป็นທີ່เสียดอนพระทัยเลย ซึ่งถ้าหาก
ท่านทรงมีพระญาณวิถีกังทรงทราบว่าข้าพเจ้ามิได้ทำการอย่างใดเป็นທີ່เสียดอนพระทัย”

“คุณบอกว่ารู้รึมหาผมหรือ” นาวาเอกเคนนิสถามย้ำอีกครั้งหนึ่งด้วยความไม่แน่ใจ และขณะนั้นก่อกวนท่านปรีดีฯ ซึ่งซ่อนร่างอยู่ภายใต้เครื่องแบบทหารเรือยศพันจ่า และสวมแว่นดำดำ ก็ได้ลงมาจากรถและได้มายืนอยู่เบื้องหลัง ร.อ. ชลิตฯ แล้ว

“ใช่” ร.อ. ชลิตฯ ตอบยืนยัน

“อยู่ที่ไหน ไปเชิญท่านมาเดี๋ยวนี้” นาวาเอกเคนนิสพูดอย่างร้อนรน

“ท่านอยู่ที่นั่นแล้ว” ร.อ. ชลิตฯ พูดพร้อมกับชี้ไปที่พันจ่าทหารเรือที่ยืนอยู่เบื้องหลังเขาขณะนั้น

“ผมหมายถึง รู้รึ ท่านอยู่ที่ไหน” นาวาเอกเคนนิสถามย้ำอีกครั้ง

“ก็ท่านยืนอยู่ที่นี่แล้ว” ร.อ. วัชรชัยฯ ชี้ไปที่บุรุษผู้อยู่ภายใต้เครื่องแบบทหารเรือยศพันจ่าเป็นการยืนยันคำพูดของเรือเอกพี่ชาย

เมื่อได้รับคำยืนยันของเรือเอกผู้พี่ และผู้น้องว่าพันจ่าทหารเรือที่ยืนอยู่เบื้องหน้าเขาขณะนั้นคือ “รู้” ชาแล้วเขาก็จึงทำให้นาวาเอกเคนนิสชกจะหัวเสีย เพราะพันจ่าทหารเรือคนนั้นไม่มีเคี้ยวหรือรอยของ “รู้” แม้แต่นิดเดียว

เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่า “รู้” ได้มายืนอยู่เบื้องหน้าของนาวาเอกเคนนิสตามคำยืนยันของ ร.อ. ชลิตฯ และ ร.อ. วัชรชัยฯ จริง ท่านปรีดีฯ จึงหันหลังให้กับนาวาเอกเคนนิส แล้วลัดวงพันปลอมจากกระเป๋าสตลับขึ้นมาได้ พร้อมกับถอดหมวกและแว่นดำออกจากตาแล้วหันหน้ากลับมาเผชิญกับนาวาเอกเคนนิส

“โอ! รู้จริง ๆ” นาวาเอกเคนนิสร้องอุทานออกมาอย่างตื่นตะลึง แล้วเชิญทุกคนเข้าไปข้างในบ้าน เขาได้จัดวิสกี้ผสมโซดามาให้กับทุกคน เพื่อคลายความเคร่งเครียด เพราะตลอดระยะทางตั้งแต่ชลบุรีจนถึงกรุงเทพฯ ถึงแม้ว่าถนนจะราบเรียบ แต่อันตรายจากคณะรัฐประหารย่อมแผ่ปกคลุมไปตลอดเส้นทาง จึงทำให้ประสาทของทุกคนอยู่ในอาการเคร่งเครียดตลอดระยะทางร่วม ๑๐๐ กิโลเมตร

ท่านปรีดีฯ ได้บอกกับนาวาเอกเคนนิสโดยตรงไปตรงมาว่า ท่านต้องการขอความช่วยเหลือจากเขาในการเดินทางลี้ภัยคณะรัฐประหารออกนอกประเทศ ขอมอบความไว้วางใจและความหวังในการเดินทางลี้ภัยออกนอกประเทศครั้งนี้ไว้กับเขา

เมื่อได้รับคำขอร้องและความไว้วางใจจาก “รัฐ” ผู้นำคนสำคัญยิ่งในการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง^๕ เช่นนี้ นาว่าเอกเดนนิสผู้เคยผ่านสมรภูมิเลือดมาแล้วอย่างโชกโชนทั้งด้านยุโรปและเอเชียและมีความชำนาญเป็นพิเศษในการปฏิบัติการกิจ “ลับ” จึงตอบรับปากกับท่านปรีดีฯ อย่างไม่ลังเลและด้วยความมั่นใจในการที่จะช่วยเหลือให้ท่านได้เดินทางออกนอกประเทศให้จงได้

บัดนี้ผู้นำในการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง^๕ ซึ่งทั้งสหรัฐอเมริกาสหรัฐอังกฤษอันเป็นผู้นำของฝ่ายสัมพันธมิตรได้ให้ความยกย่องนับถืออย่างสูงได้อยู่ในความรับผิดชอบของเขา นาว่าเอกสแตรทฟอร์ด เฮิร์ทวูล์ฟ เดนนิส นายทหารแห่งราชนาวิกอังกฤษผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือประจำประเทศไทย นาว่าเอกเดนนิสมีความเชื่อมั่นว่าในการตัดสินใจช่วยเหลือท่านปรีดีฯ หรือรัฐครั้งนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ดังที่ท่านลอร์ดเม้าท์แบตเตนที่พระญาติชั้นผู้ใหญ่ของราชินีอลิซาเบธแห่งอังกฤษได้กล่าวว่า

“ขอให้เราให้เกียรติแก่คนคนหนึ่ง ซึ่งได้ให้บริการอันใหญ่หลวงแก่สัมพันธมิตรและประเทศชาติของเขาเอง ตามที่ข้าพเจ้าได้ทราบมาเป็นส่วนตัว ท่านผู้นี้เป็นผู้ที่เสริมสร้างมิตรภาพระหว่างคนอังกฤษและคนสยาม ลูกโซ่แห่งการต่อต้านญี่ปุ่นของคนท้องถิ่นบนผืนแผ่นดินที่ถูกยึดครองในเอเชียอาคเนย์มีช่องว่างอยู่เพียง ๒-๓ แห่ง และช่องว่างแห่งหนึ่งก็ได้ถูกเชื่อมโยงในการบุกเบิกของหลวงประดิษฐมนูธรรม ”

เมื่อคราวที่ประมุขของสามมหาอำนาจ ฝ่ายสัมพันธมิตรคือประธานาธิบดีรูสเวลท์แห่งสหรัฐอเมริกา นายกรัฐมนตรีเชอร์ชิลล์แห่งอังกฤษและจอมพลสตาลินนายกรัฐมนตรีแห่งสหภาพโซเวียต ได้ประชุมกันที่เมืองยาลตาในตอนปลายสงครามโลกครั้งที่สองเกี่ยวกับอนาคตของประเทศไทย ประธานาธิบดีรูสเวลท์ ได้ประเมินคุณค่าของท่านปรีดีฯ ไว้อย่างสูงทั้งในบทบาทของการต่อต้านญี่ปุ่นและความศรัทธาของประชาชนชาวไทยที่มีต่อท่าน รูสเวลท์ถึงกับสั่งให้กระทรวงการต่างประเทศอเมริกัน ทำบันทึกเกี่ยวกับสถานะการณ์ ของประเทศไทย และท่านปรีดีฯ เพื่อนำไปใช้ในการเจรจาที่เมืองยาลตา ซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับท่านปรีดีฯ ตามเอกสารของกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันที่ ๘๘๒.๐๑/๑-๑๓๕๕ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๑๙๔๕ มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

ประวัติศาสตร์การมีบันทึกของยุโรปต่อประเทศไทยและประวัติศาสตร์ยุโรปในเรื่องการยึดเอาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ย่อมยังอยู่ในความทรงจำอย่างกระจ่างแจ้งของชาวเอเชีย รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา, ผู้เขียน) ไม่สามารถมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบไม่ว่าวิธีไหนที่จะสืบเนื่องแนวนโยบายจักรวรรดินิยมสมัยก่อนสงครามแก่ประเทศไทยไม่ว่าจะปรากฏในรูปลักษณะใดก็ตาม

ภายในประเทศไทยนั้น องค์การปกครองที่เริ่มแรกโดยอมจันทร์ญีปุ่นซึ่งเป็นผู้ร่วมมือ (กับญีปุ่น) อย่างเปิดเผยนั้น ได้เข้าแทนที่โดยองค์การปกครอง (รัฐบาลนายควงฯ, ผู้เขียน) ที่ส่วนใหญ่อยู่ในความควบคุมของประติษฐ์ฯ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปัจจุบัน เป็นผู้ซึ่งได้รับความนับถือมากที่สุดในการนำคนไทย และได้เป็นผู้ต่อต้านญีปุ่นตั้งแต่เริ่มแรก การติดต่อของฝ่ายอเมริกันได้สถาปนาขึ้นกับประติษฐ์ฯ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังแก่งานลับของสัมพันธมิตร และเป็นผู้ซึ่งได้แสดงความปรารถนาให้ประเทศไทยเข้าสงครามต่อสู้กับญีปุ่นและประสงค์ให้กองทัพไทยรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับฝ่ายสัมพันธมิตร ”

นี่คือเอกสารของทางการอเมริกัน ที่ประธานาธิบดีรูสเวลท์สั่งให้กระทรวงการต่างประเทศอเมริกันจัดทำขึ้น เพื่อท่านจะได้นำไปใช้ในการเจรจากับเชอร์ชิลล์และสตาลินดังกล่าวแล้ว แต่ก่อนหน้าที่จะมีเอกสารฉบับนี้ ก็ได้มีเอกสารของกระทรวงต่างประเทศอเมริกันเกี่ยวกับประเทศไทยและท่านปรีดีฯ มาแล้วหลายฉบับ ดังเอกสารที่ ๘๘๒.๐๑/๓๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๑๙๔๓ ซึ่งเป็นหนังสือของ รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศอเมริกัน มร.คอร์เดล ยัลล์ แห่งทำที่ของกระทรวงการต่างประเทศอเมริกัน ถึง รองผู้อำนวยการสำนักงานบริการยุทธศาสตร์ พันเอก กูดเฟลโลว์ มีข้อความบางตอนดังนี้

“รัฐบาลสหรัฐอเมริกาปรารถนาอย่างเร่งด่วนไว้ล่วงหน้าถึงการที่จะฟื้นฟูสถาปนาเอกราชของประเทศไทยโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จากข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับแสดงให้เห็นว่า แม้ในรัฐบาลไทยในปัจจุบันก็ยังมิมีข้าราชการไทยส่วนหนึ่งที่คัดค้านการยอมจำนนของรัฐบาลนั้นต่อการกดดันของฝ่ายญีปุ่น เป็นที่เข้าใจว่าในบรรดาข้าราชการดังกล่าวนี้มีหลวงประดิษฐมนูธรรม (หรือที่รู้จักกันในนามนายปรีดี พนมยงค์) สมาชิกคนหนึ่ง

ในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นคนหนึ่งในบรรดาข้าราชการเหล่านั้น และ
ได้ร่วมอย่างสำคัญในขบวนการลี้ภัยที่ประสงค์ฟื้นฟูสถาปนารัฐบาลเหมือนดังที่เคยเป็นอยู่
ก่อนหน้าการบุกรุกของญี่ปุ่น

ด้วยความเข้าใจอันกระฉ่างแจ่มแจ้งเช่นนี้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงยอมนับถือหลวง-
ประดิษฐ์มนูธรรมว่าเป็นตัวแทนแห่งการติดต่อของรัฐบาลแห่งประเทศไทยตามที่เป็นอยู่
ก่อนที่นายกรัฐมนตรีไทย (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) จะปลัดตนไปเข้ากับฝ่ายญี่ปุ่น
ในตอนที่ยุี่ปุ่บุกรุก และยอมรับนับถือว่าเขา (หลวงประดิษฐ์มนูธรรม-ผู้เขียน)
เป็นผู้นำคนสำคัญยิ่งในขบวนการเพื่อเอกราชของไทย ด้วยเหตุนี้ตราบเท่าที่รัฐบาล
(สหรัฐอเมริกา-ผู้เขียน) มิได้รับการแสดงตรงข้ามจากประชาชนชาวไทย จึงเป็นที่
เชื่อถืออย่างหนักแน่นโดยไม่ผูกมัดอนาคต ในการถือว่าหลวงประดิษฐ์ฯ เป็นผู้นำของ
บรรดาผู้แทนแห่งชาติไทยในประเทศไทย ”

ด้วย ความรำลึกถึงการต่อสู้ในระหว่างสงครามและด้วยความสำนึกถึงบุญคุณของ
ท่านปรีดีฯ ผู้ที่ได้ร่วมมือกับสัมพันธมิตรอย่างใกล้ชิดฟื้นฟูสันติภาพให้เกิดขึ้น นาวาเอกเคนนิส
จึงไม่เพียงแต่จะเต็มใจช่วยเหลือท่านปรีดีฯ เท่านั้น หากเขายังดีใจและมีความภาคภูมิใจที่
ได้มีโอกาสสนองบุญคุณสหายร่วมสงคราม ผู้เป็นกำลังสำคัญในการร่วมสถาปนาสันติภาพ
ของโลกในภูมิภาคส่วนนี้

หลังจากที่นาวาเอกเคนนิส ได้จัดอาหารเข้า ให้ท่านปรีดีฯ และคณะรับประทานอาหาร
แล้ว เขาก็ได้แต่งตัวออกจากบ้านไปยังสถานทูตอังกฤษ ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากบ้านพักของเขาไม่
กี่ร้อยเมตร แต่ก่อนที่เขาจะออกจากบ้านไปเขาได้จัดให้ท่านปรีดีฯ และคณะไปพักที่ห้องชั้น
บน และกำชับให้ทุกคนระมัดระวังอย่าได้ไปปรากฏตัวที่หน้าต่างเป็นอันขาด

นาวาเอกเคนนิส ได้ตรงไปที่สถานทูตอังกฤษ เพื่อพบปรึกษากับหัวหน้าของเขา
คือท่านทูต เซอร์จอห์น ฟอร์ด ถึงหนทางที่จะช่วยเหลือสหายร่วมสงครามของเขา ให้
ลี้ภัยออกนอกประเทศ ด้วยความเชื่อใจว่าท่านทูตของเขามีทรวงคณะต่อรัฐ หรือท่านปรีดีฯ

อย่างเดียวกันกับเขาอย่างแน่นอน เขาจึงได้ตรงไปหาท่านทูตอย่างไม่ลังเลใจ เมื่อเขาผ่าน
รูปปั้นพระนางวิคตอเรียที่ประดิษฐานอยู่ในบริเวณด้านหน้าสถานทูต เขาก็กะพริบตาให้กับ
รูปปั้นของพระนางตามแบบอย่างประเพณีการแสดงความรักของชาวไอริชที่ดี

ขณะนั้นเซอร์จอห์น ทัมสัน กำลังจะรับประทานอาหารเข้าอยู่ คนรับใช้ชาวจีน-
ไหหลำ ได้เข้าไปบอกเขาว่า นาวาเอกเดนิสต้องการพบ เซอร์จอห์น ทัมสัน จึงให้คนรับใช้
ไปเชิญทูตทหารเรือเข้าพบทันที เมื่อพบหน้าท่านทูต นาวาเอกเดนิสก็ได้เล่าเรื่องราวและคำ
ขอความช่วยเหลือของท่านปรีดี ฯ ให้ท่านทูตทราบพร้อมกับเสนอความเห็นในช่องทางที่จะ
ช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ ทั้งท่านทูตและผู้ช่วยทูต ได้ปรึกษากันและในที่สุด ก็มีความเห็นว่า
ควรจะได้ให้เอกอัครราชทูตอเมริกัน เอดวินสแตนตัน ร่วมรับรู้และปรึกษากันด้วย เพราะทั้ง
อังกฤษและอเมริกันต่างก็ให้ความยกย่องท่านปรีดี ฯ เป็นอย่างสูง และต่างก็มีความสัมพันธ์
กับท่านอย่างใกล้ชิดในระหว่างสงคราม

ดังนั้นเอกอัครราชทูตอังกฤษ เซอร์จอห์น ทัมสัน พร้อมด้วยนาวาเอกเดนิส
จึงได้รับไปพบ เอดวินสแตนตัน เอกอัครราชทูตอเมริกัน ท่านทูตทั้งสองได้ปรึกษากัน
ในหลักการว่าควรจะมีส่วนช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ หรือรัฐบาลร่วมสงครามของเขาให้รอดพ้น
อันตรายจากภัยของคณะรัฐประหารหรือไม่

ในการนี้ท่านทูตทั้งสอง ไม่สามารถที่จะขอความเห็นไปยังรัฐบาลของทั้งสอง
ประเทศได้ทันทีเพราะภัยของคณะรัฐประหารกำลังตามล้างท่านปรีดี ฯ อยู่อย่างกระชั้นชิด
จึงจำเป็นต้องพิจารณาและตัดสินใจเอง

ท่านทูตทั้งสองได้พิจารณาถึงการปฏิบัติตามหลักทางการทูตอันดีงาม ซึ่งหมายถึง
สถานทูตไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือสอดแทรกในกิจการภายในของประเทศที่สถานทูตไปตั้งอยู่

แต่สำหรับกรณีนี้ท่านทูตเอดวินสแตนตันและท่านทูตเซอร์จอห์น ทัมสัน มี
ความเห็นสอดคล้องกันว่าความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือสหายร่วมสงคราม ของเขาคำนึงว่า
การปฏิบัติตามหลักทางการทูตอันดีงาม และประกอบกับขณะนั้นรัฐบาลของประเทศทั้งสองก็
ยังไม่ได้ให้ความรับรองรัฐบาลของคณะรัฐประหาร

สำหรับความพยายามของคณะรัฐประหารที่จะเอากรณีสวรรคตของเขากษัตริย์มา
 ชาติใส่ท่านปรีดี ๆ ให้หม่อมฉัน ท่านทูตทั้งสองเห็นเป็นเรื่องเหลวไหล - จึงในที่สุดทั้ง
 อังกฤษและอเมริกันก็ได้ตกลงในหลักการให้ความช่วยเหลือท่านปรีดี ๆ หรือรัฐสหายร่วม
 สงครามของเขา

ความเห็นของท่านทูตทั้งสองที่ว่า การที่ความพยายามเอากรณีสวรรคตมาชาติใส่
 ท่านปรีดี ๆ เป็นเรื่องเหลวไหลนั้นเป็นความจริงที่สุด และเป็นความพยายามที่ชั่วช้าสารเลว
 ที่สุด

พลโทภา กาศสงคราม ผู้นำคนสำคัญคนหนึ่งของคณะรัฐประหารซึ่งต่อมาได้
 มีความเห็นแตกแยกกับคณะรัฐประหารจนถึงกับถูกพล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ บังคับให้ออก
 นอกประเทศและต่อมาก็ถูกจับกุมในข้อหาขบถ ได้มีความสำนึกบาปที่ตนได้ทำเอาไว้กับท่าน-
 ปรีดี ๆ และคณะและได้แสดงอาการปรีวิยาสารภาพบาปต่อหน้าศาลอย่างซื่อสัตย์

เข้าวันนั้น ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗ ที่ศาลอาญา บัดลังก์ ๑๓ ผู้พิพากษาโดย
 นายเจน เวรศิลป์ และนายบุญธรรม ได้ออกนั่งบัลลังก์เพื่ออ่านคำพิพากษาในคดีที่ พลโทภา
 กาศสงครามกับพวก ถูกฟ้องร้องเป็นจำเลยในคดีกบฏภายในราชอาณาจักร

ทันทีที่ท่านผู้พิพากษาออกนั่งบัลลังก์ พลโทภา กาศสงคราม ได้ลุกขึ้นแถลงต่อ
 ศาลว่า

“ กระผมขอความกรุณาต่อศาล เพื่อยืนยันว่าบัดนี้แก่ผู้ที่ถูกประหารชีวิตที่บาง
 ขวาง เมื่อเช้านี้ ๓ คน ”

คำแถลงของพลโทภา กาศสงคราม ได้ยินไปทั่วห้องพิจารณา จำเลยร่วมคดี
 คนอื่น ๆ พวกกันแปลกใจไปตาม ๆ กัน ที่พลโทภา กาศสงคราม ปลดธงขึ้นมาเฉย ๆ เช่นนั้น
 บรรดาญาติมิตรของจำเลยที่พากันมาฟังคำพิพากษาดังพากันงุนงง และครั้นแล้วผู้พิพากษา
 ทั้งสองท่านก็พากันลงจากบัลลังก์ เพื่อให้โอกาสแก่พลโทภา กาศสงคราม ยืนยันว่าบัดนี้แก่ผู้ที่ถูกประหาร
 ชีวิตตามคำขอ

เมื่อผู้พิพากษาจากบัลลังก์ไปแล้ว พลโทกาฯ ฯ จึงยื่นหน้าไปทางทิศเหนือ อันเป็นทิศที่ตั้งของเรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งเป็นที่ประหารชีวิตคน ๓ คน เมื่อเช้ามืดวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ตามที่พลโทกาฯ ฯ แถลง

ที่เรือนจำกลางบางขวาง เช้ามืดวันนั้น ได้มีการประหารชีวิตคนสามคนตามคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ ๑๕๕๕/๒๕๕๗ อันเป็นคำพิพากษาที่นอกจากจะปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ขบวนการยุติธรรมแล้วยังจะต้องปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์การเมืองและประวัติศาสตร์ของชาติไทยช่วงกลาง และมีการประหารชีวิตคนทั้ง ๓ ในเช้ามืดวันนั้นเป็นการประหารที่จะต้องจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของมวลชน

เพราะว่าผู้ถูกประหารชีวิต ๓ คนนั้น คือ นายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนีย์ และนายบุญ บัททมิวินทร์ ทั้ง ๓ คน ตกเป็นจำเลยในคดีกรณีสวรรคต และถูกศาลฎีกาพิพากษาประหารชีวิต

พลโทกาฯ ฯ ยื่นไว้ฮาลย์ให้แก่ผู้ถูกประหารชีวิต ๓ คน ที่บางขวางเมื่อเช้ามืดวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

ก็ขอยื่นไว้ฮาลย์ให้แก่ผู้ถูกประหารชีวิตในคดีกรณีสวรรคต นายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนีย์ และนายบุญ บัททมิวินทร์

“คุณหลวงยื่นไว้ฮาลย์ให้กับพวกเหล่านั้นทำไมครับ ในเมื่อวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง ในการทำรัฐประหารครั้งนี้ ก็คือคลี่คลายกรณีสวรรคต เมื่อคลี่คลายจนถึงกับถูกประหารชีวิตกันแล้ว คุณหลวงไม่ยินดีหรือ ในเมื่อคุณหลวงเองก็เป็นตัวตั้งตัวตีคนหนึ่งในการทำรัฐประหารครั้งนี้” นายสนธิ ผิวนวล อดีตผู้ช่วยปลัดกระทรวงการคลังผู้เป็นจำเลยร่วมคดีกับพลโทกาฯ ฯ ได้ถามความในใจของเขา หลังจากที่เขาได้ยื่นไว้ฮาลย์สมปรารถนาแล้ว

“พุทโธ คุณสนธิ เรื่องมันเป็นเรื่องการเมือง ผมไม่คิดว่ามันจะเอากันถึงอย่างนั้น” พลโทกาฯ ฯ บอกความในใจกับนายสนธิ ฯ และพูดต่อไปว่า

“ที่ยกเอากรณีสวรรคตขึ้นมาเล่นงานอาจารย์นั้นก็เพื่อความสำเริงในการโค่นอาจารย์เท่านั้น เพราะเหตุผลอื่นที่จะยกขึ้นมาโฆษณาทำลายล้างอาจารย์นั้นไม่มี และคุณงามความดีของอาจารย์อยู่ในความศรัทธาของประชาชน เหนือกว่าเหตุผลอื่นใดที่จะยกขึ้นมาทำลายล้างได้ นอกจากกรณีสวรรคต แต่ก็ไม่ได้คิดว่าจะเอากันถึงอย่างนี้ ถ้าคุณสนิทมีโอกาสจะติดต่อกับอาจารย์ ก็ช่วยเรียนอาจารย์ไปด้วยว่าผมกราบขอขมาอาจารย์ในเรื่องที่แล้ว ๆ มาด้วย”

ถึงแม้ว่าพลโทภาฯ จะใส่ความทำความเดือดร้อนให้กับท่านปรีดีฯ มาแล้วก็จริง แต่ทว่าในเวลาต่อมาพลโทภาฯ ได้สำนึกในบาปบุญคุณโทษ และสารภาพผิดต่อพฤติกรรมดังกล่าว ทั้งที่ได้แสดงต่อหน้าศาลและทั้งที่ได้แถลงความในใจกับนายสนิทฯ และกับคนอื่น ๆ ในเวลาต่อมา จึงนับได้ว่าพลโทภาฯ เป็นสัปบุรุษที่ควรแก่การยกย่องคนหนึ่ง

ซึ่งดีกว่าคนบางคนที่ไม่กล้ายอมรับผิดของตนเอง แต่กลับโยนความผิดเหล่านั้นไปให้ผู้อื่นรับเคราะห์แทน อย่างไม่บัดสีใจ และไม่ละอายต่อบาป คนจำพวกนี้ถึงแม้ว่าจะประกาศตนเป็นศาสนิกชนและพยายามใถ่บาปอย่างไรก็ตาม แต่พระเจ้าก็คงจะช่วยเหลืออะไรไม่ได้ เพราะพระเจ้าเห็นพระเจ้ารู้ว่าอะไรเป็นอะไร ความลับอาจะมีสำหรับคนทั่ว ๆ ไป แต่สำหรับพระเจ้าความลับย่อมไม่มี และถึงแม้ว่าความลับอาจะมีสำหรับคนทั่ว ๆ ไปก็จริงอยู่ แต่ก็ไม่อาจปกปิดอยู่ได้ชั่ววันวันครุ ประวัติศาสตร์บอกเราเช่นนั้นทั้งอดีตปัจจุบันและแม้อนาคต

ภายหลัง เมื่อท่านทูตทั้งสองคือ เซอร์จอห์นฟรันทอมสันแห่งสถานทูตอังกฤษกับ เฮตวินสแตนตัน แห่งสถานทูตสหรัฐอเมริกา ได้ตกลงในหลักการให้ความช่วยเหลือท่านปรีดีฯ แล้ว ก็ได้ปรึกษาดังวิธีการที่จะดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

ในฐานะที่อังกฤษและอเมริกาถึงแม้ว่าจะบอบช้ำมาจากสงครามโลกครั้งที่สองแต่ก็ยังคงความเป็นเจ้าแห่งมหาสมุทรอยู่เคียงคู่กันทั้งในด้านเรือสงครามและเรือพาณิชย์ โดยเฉพาะพาณิชย์ของประเทศทั้งสองได้ท่องเที่ยวอยู่ในเขตคามมหาสมุทร ดังนั้นท่านทูตทั้งสองจึงหวังที่จะช่วยเหลือท่านปรีดีฯ ให้เดินทางออกไปทางด้านทะเล

ในการนำคาร์โตล ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรืออเมริกัน ซึ่งมีชื่อสมมุติว่า “สก็ทซ์” และนายวิลเลียม ฮาตัม ผู้จัดการใหญ่บริษัทเชลล์ประจำประเทศไทย ซึ่งเคยทำทางรถไฟอยู่ที่ประเทศพม่าในฐานะเป็นเชลยศึกของญี่ปุ่นในระหว่างสงคราม ก็ได้รับเชิญให้มาปรึกษาหารือ ร่วมด้วยท่านทูตทั้งสองและ นาว่าเอกเดนนิส ฯ

คาร์โตลและฮาตัม ผู้ได้รับเชิญเข้ามาร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ ถึงแม้ว่าเขาทั้งสองจะไม่เคยรู้จักท่านปรีดี ฯ เป็นส่วนตัว แต่เขาทั้งสองก็เต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ เป็นอย่างยิ่ง ที่เต็มใจนั้นไม่ใช่เพราะเหตุแต่เพียงว่าเพราะท่านทูตขอรับ แต่ที่เขาทั้งสองเต็มใจและภาคภูมิใจที่จะได้ช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ นั้น ก็เพราะว่าเขาทั้งสองเคยรู้ถึงเกียรติคุณของท่านปรีดี ฯ และกิตติศัพท์ของ “รัฐ” เป็นอย่างดี

โดยเฉพาะนายวิลเลียม ฮาตัม นั้น นอกจากจะศรัทธาในท่านปรีดี ฯ ที่ได้ร่วมกับสัมพันธมิตรต่อต้านญี่ปุ่นแล้ว เขายังมีความไม่พอใจ จอมพล ป. ฯ เป็นพิเศษอีกด้วย ร่องรอยแห่งความทารุณโหดร้ายของทหารญี่ปุ่นที่ทำกับพวกเขาขณะที่ไป เป็น กรรมกร สร้าง ทางรถไฟสายเมืองกาญจน์ - พม่า นั้น ยิ่งปรากฏอยู่ในหัวใจของฮาตัมไม่รู้หาย เขายังจำความทารุณของญี่ปุ่นได้ฉับไฉ เขาก็ยังจำจอมพล ป. ฯ ผู้เผด็จการสหายศึกของโตโจได้ฉับนั้น เขาจึงเต็มใจยิ่งกว่าเต็มใจ ที่จะช่วยท่านปรีดี ฯ ให้ปลอดภัยจากน้ำมือของคณะจอมพล ป. ฯ ผู้ที่เขาไม่พอใจ

บริษัทเชลล์อันเป็นบริษัทน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดบริษัทหนึ่งของอังกฤษ และมีสาขาอยู่ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วย มีเรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ปฏิบัติการอยู่กลางทะเลเกี่ยวกับการขนส่งน้ำมันจากที่หนึ่งไปสู่ที่หนึ่งอยู่เป็นประจำไม่เว้นแต่ละวัน นาว่าเอกเดนนิส จึงได้เสนอท่านทูตให้เชิญตัวนายวิลเลียม ฮาตัม ผู้จัดการใหญ่บริษัทเชลล์ประจำประเทศไทย มาปรึกษาหารือด้วย เพื่อว่าจะมีเรือบรรทุกน้ำมันของบริษัทเชลล์ปฏิบัติการอยู่ในน่านน้ำไทยบ้าง

ดังนั้นเมื่อฮาตัมทราบเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนแล้ว เขาก็ได้ติดต่อสอบถามไปยังหน่วยงานต่างๆ และเหมือนกับพระสยามเทวาธิราชจะบันดาล เพราะปรากฏว่าหลังจากที่

อาตมัตติดตอสอบถามไปยังที่ต่าง ๆ แล้ว ก็ได้รับทราบว่ามีเรือบรรทุกน้ำมัน เอ็ม.จี. ของเชลล์ ที่จะไปสิงคโปร์กำลังจอดรอคอยน้ำมันอยู่ที่ปากน้ำเพื่อที่จะข้ามสันดอน ออกสู่อ่าวไทยในเย็นวันนั้น (๒๐ พ.ย.)

ทุกคนในที่ประชุมหัวใจชื้นม่นขึ้นมาทันที เมื่อได้รับคำบอกเล่าจากอาตมัตมว่ามีเรือบรรทุกน้ำมันของเชลล์ที่จะไปสิงคโปร์ ติดน้ำอยู่ที่ปากน้ำ ความหวังที่จะช่วยท่านปรีดี ฯ หรือ “รูธิ” สหายศึกของพวกเขาให้รอดพ้นเงื้อมมือคณะรัฐประหาร มีทางที่จะเป็นไปได้หลายสิบเปอร์เซ็นต์

ปัญหาขั้นต่อไป ก็คือการเดินทางไปสู่เรือบรรทุกน้ำมันลำนั้นจะอาศัยพาหนะชนิดใด จากบ้านพักของนาวาเอกเดนนิส ขอย่านานาเห็นจะเดินทางโดยรถยนต์ไปลงเรือเล็กที่สมุทรปราการ เพื่อไปขึ้นเรือบรรทุกน้ำมันที่ปากอ่าวก็ย่อมเป็นไปได้ เพราะถึงแม้ว่าจะสามารถผ่านด่านตรวจไปจนถึงสมุทรปราการ แต่การที่จะหาเรือเล็กเพื่อไปขึ้นเรือใหญ่ที่ปากอ่าว ก็เป็นการเสี่ยงภัยที่ไม่ควรเสี่ยง เพราะมีเปอร์เซ็นต์ความหวังน้อยเหลือเกินความลับอาจไม่เป็นความลับได้ง่าย ๆ และถึงแม้ว่าจะรักษาความลับไว้ได้ แต่เรือบรรทุกน้ำมันก็ไม่สามารถจะจอดคอยอยู่ที่ปากอ่าวได้ในเมื่อน้ำมัน เพราะน้ำมันพร้อมที่จะบริการแล้ว การเดินทางไปลงเรือที่สมุทรปราการจึงเป็นอันไม่มีหวัง

ด้วยเหตุนี้ เฮควิน แสตตันตัน เอกอัครราชทูตอเมริกัน จึงได้เชิญคาร์เดส ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือของท่านมาร่วมปรึกษาหารือด้วย เพราะสถานทูตอเมริกันมีเรือเร็วอยู่ลำหนึ่ง โดยคาร์เดสเป็นเจ้าของในนาม เรือลำนี้เคยเป็นเรือลำเร็วดีมานานมาก่อน มีใบพัดแปดซึ่งสร้างขึ้นมาเพื่อลำเรือดำน้ำโดยเฉพาะ แต่ต่อมาได้ดัดแปลงและตกแต่งภายในเป็นเรือปีคนิก

เมื่อคาร์เดส “สัททซ์” ทราบถึงปัญหาดังกล่าว เขาก็เป็นผู้รับอาสาแก้ปัญหาขึ้นด้วยความเต็มใจ และครั้นแล้วที่ประชุมก็ได้ร่วมกันวางแผนการเดินทาง

นายวิลเลียม อาตมัต ได้วิตติตต่อไปยังกัปตันเรือบรรทุกน้ำมัน เอ็ม.จี. แจ้งให้ทราบเป็นรหัสซึ่งถอดความได้ว่า ให้เรือบรรทุกน้ำมัน เอ็ม.จี. จอดคอยที่เกาะไผ่เวลา ๑๘.๐๐ น. จะมีสินค้าไปขึ้นเรือ

ส่วนการไต่สวน ก็ได้ส่งอนุญาตให้ลูกเรือคนไทยที่ประจำเรือของเขาขึ้นพักผ่อน เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจเกิดจากการทรมาน แล้วเขาก็ส่งเตรียมเอาลูกเรือชุดใหม่เข้าแทน และผู้ที่ทำหน้าที่ลูกเรือชุดใหม่ก็หาใช้ใครที่ไหนไม่ คนในครอบครัวของการไต่สวนนั่นเอง คนหนึ่งคือภรรยาของเขาและอีกคนหนึ่งคือน้องสาวคนสวยผมสีบลอนด์วัย ๑๘ ปี ของเขาเช่นกัน

ตามแผนการณเรือของการไต่สวนจะต้องไปพบกับเรือบรรทุกน้ำมัน เอ็ม.จี. ที่เกาะไผ่ เวลา ๑๘.๐๐ น. ตรง และเรือของการไต่สวนจะคอยรับคณะผู้ลี้ภัยอยู่ที่ท่าเรือคลองเตยเวลาบ่าย ๒ โมง

เมื่อตกลงในแผนการณกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นาว่าเอกเดนนิสก็ได้กลับมายังบ้านพักเมื่อเวลาเกือบจะบ่ายโมง เพื่อถ่ายทอดแผนการณพยานให้ท่านปรีดีฯ ทราบ และทันทีที่เขา กลับมาถึงบ้านนั่นเอง พ.ต.ท. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร นายตำรวจเชื้อพระวงศ์ ซึ่งมีความคุ้นเคยกับนาว่าเอกเดนนิส ได้มาพบกับเขาและได้สอบถามเขาถึงข่าวเล่าลือเรื่องการหลบหนีของท่านปรีดีฯ ตามข่าวลือว่าท่านปรีดีฯ กำลังพยายามจะหนีออกนอกประเทศทางทะเล พ.ต.ท. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลฯ ถามว่า นาว่าเอกเดนนิส รู้ข่าวนี้บ้างหรือไม่

ต่อคำสอบถามดังกล่าว นาว่าเอกเดนนิสก็หน้าตายบอกกับนายตำรวจเชื้อพระวงศ์ที่มีความชอบพอกับคณะทหารของจอมพล ป.ฯ ว่า เขาได้ยินข่าวเล่าลือเช่นนั้นเหมือนกันและข่าวลือนั้นก็เป็นความจริง เพราะเขาทราบว่าท่านปรีดีฯ ได้ลงเรือหนีขึ้นไปอยุธยาบ้านเกิดของท่านแล้ว

จากคำบอกเล่าของนาว่าเอกเดนนิสได้สร้างความสับสนให้เกิดขึ้น เพราะเดนนิสไม่ปฏิเสธว่าเขาไม่รู้เรื่องนี้ แต่ตรงข้ามเขากลับยืนยันว่าข่าวลือเป็นความจริง จึงทำให้นายตำรวจเชื้อพระวงศ์หายความคลางแคลงในตัวนาว่าเอกเดนนิส ที่คาดคิดว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ด้วย เพราะถ้าเขาเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เขาก็คงปฏิเสธไม่รู้ไม่เห็นเพื่อการอำพรางอย่างเช่นพยานเท็จทั่วๆ ไป

เพราะก่อนหน้าที่นายตำรวจเชอพระวงศ์ผู้นี้จะมาพบกับนาวาเอกเคนนิส เขาได้รับแจ้งจากศูนย์ข่าวกรองของคณะรัฐประหาร ที่ได้รับรายงานจากด้านท่าข้ามบางปะกงและด้านอื่น ๆ ในเส้นทางกรุงเทพฯ ขอบริถึงความเคลื่อนไหวของทหารเรือ ๕-๖ คน ที่มาภรรรถไฟจากสถานีทหารเรือสัตหีบเมื่อเช้านี้ โดยอ้างว่าจะมาราชการที่กรุงเทพฯ แต่ปรากฏว่าด้านตรวจอื่น ๆ ที่อยู่ตามจุดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ไม่ได้รายงานการเคลื่อนไหวของทหารเรือกลุ่มนี้เลย พ.ต.ท. พระวรวงศ์เชอพระองค์เจ้าเฉลิมพลฯ จึงคาดคิดว่าทหารเรือกลุ่มนี้อาจมีท่านปรีดีฯ ร่วมมาด้วยก็ได้ และอาจหยุดอยู่ ณ ที่ใดในเส้นทางถนนสุขุมวิท ระหว่างสมุทรปราการ-เพลินจิต

เมื่อตั้งสมมุติฐานเช่นนั้นแล้ว ก็ตรวจหาตัวบุคคลในเส้นทางดังกล่าวที่ท่านปรีดีฯ น่าจะไปพบ ซึ่งอาจมีอยู่หลายคนตามหลักฐานความสัมพันธ์ที่พอจะหาได้ แต่ในจำนวนบุคคลเหล่านั้นจะมีนาวาเอกเคนนิสรวมอยู่ด้วย พ.ต.ท. พระวรวงศ์เชอพระองค์เจ้าเฉลิมพลฯ จึงได้ไปพบนาวาเอกเคนนิสดังกล่าวและเมื่อได้คุยกันอยู่สักพักนายตำรวจเชอพระวงศ์ก็ลากลับไปพร้อมกับการหาใจโล่งอกของนาวาเอกเคนนิส

นับว่าเป็นความสามารถของฝ่ายตามล่าเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ติดตามแกะรอยท่านปรีดีฯ ได้หลังกันไปอย่างกระชั้นชิดจนเกือบจะถึงตาบอยู่แล้ว แต่ก็ด้วยวิชาสงครามจิตวิทยาอย่างอื่น ๆ ของนาวาเอกเคนนิส ที่ทำให้ฝ่ายตามล่าหลงร่องรอยไปอย่างง่ายดาย

เมื่อ พ.ต.ท. พระเจ้าวรวงศ์เชอพระองค์เจ้าเฉลิมพลฯ ทั้หมัพรกลับไปแล้ว นาวาเอกเคนนิสจึงถ่ายถอดแผนการเดินทางที่สถานทูตอังกฤษและอเมริกันได้ร่วมกันช่วยเหลือและวางแผนให้ท่านปรีดีฯ ได้ทราบโดยละเอียด นาวาเอกเคนนิสได้แจ้งให้ท่านปรีดีฯ ทราบว่า

“สถานทูตทั้งสองมีความเต็มใจยิ่งที่ได้ให้ความช่วยเหลือ รัฐบาลช่วยสงครามที่เคยให้บริการอย่างใหญ่หลวงแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร ท่านทูตทั้งสองขอฝากความระลึกถึงมายังท่านปรีดีฯ และขออวยพรให้ท่านปรีดีฯ เดินทางไปด้วยความปลอดภัย”

ข้อไมองอันแสนหวานและเคร่งเครียดของท่านปรีดีฯ และคณะในการเผ้ารอคอยความหวังจากการติดต่อช่วยเหลือของนาวาเอกเคนนิส ก็ถึงที่สุดลงเมื่อนาวาเอกเคนนิสได้แจ้งผลการติดต่อช่วยเหลือให้ทราบ

ครั้นแล้วในตอนบ่ายวันนั้นเอง การเดินทางของคณะผู้สังเกตได้เริ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ส่วน ฝ่ายรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ภายใต้การอุ้มชูของคณะรัฐประหารขณะนั้น ได้ประกาศแต่งตั้ง พล.ต.ต. พระพิณิจชนคดี นายตำรวจนอกราชการที่กระทรวงมหาดไทยสั่งให้ออกจากราชการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๙ เข้าดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการสอบสวนคดีสวรรคต เมื่อ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ภายหลังที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่งโดยการสนับสนุนของสองพี่น้องตระกูลปราโมช คือ ม.ร.ว. เสนีย์ และ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ อันเป็นบุคคลสำคัญที่ใกล้ชิดคณะรัฐประหารและเป็นรัฐมนตรีชั้นนำในคณะรัฐบาลนายควง ฯ และมีฐานะทางส่วนตัวเป็นน้องภรรยาของ พล.ต.ต. พระพิณิจชนคดีอีกด้วย

ในการบรรจุ พล.ต.ต. พระพิณิจชนคดี เข้ารับราชการครั้งใหม่นี้ นับว่าเพื่อเข้ามาทำคดีสวรรคตเป็นประการสำคัญ อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างคณะรัฐประหารกับพรรคประชาธิปัตย์ที่พยายามเอากรณีสวรรคตเป็นเครื่องมือทางการเมืองหาหนทางปฏิบัติ ฯ

ถึงกับครั้งหนึ่งพรรคประชาธิปัตย์ได้วางแผนโฆษณาชวนใจใส่ร้ายท่านปรีดี ฯ ในกรณีสวรรคต โดยบุคคลสำคัญในพรรค ๔-๕ คน เป็นหัวหน้าสายโฆษณาชวนเชื่อในหมู่มวลชนสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์เอง เพื่ออาศัยปากเสียงของสมาชิกได้แพร่ข่าวเท็จให้กว้างขวางออกไป

ในครั้งแรกหัวหน้าสายวางแผนโฆษณาใส่ร้ายท่านปรีดี ฯ แต่จะสายได้แยกกันนัดประชุมสมาชิกพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็นกลุ่ม ๆ แล้วหัวหน้าสายก็บรรยายเรื่องราวอันเป็นเท็จเกี่ยวกับกรณีสวรรคตให้สมาชิกในกลุ่มของตนฟัง ในจำนวนหัวหน้าสายที่ทำหน้าที่อันชั่วช้ามานั้น มีผู้แทนราษฎรคนสำคัญของภาคเหนือคนหนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกชั้นนำของพรรคประชาธิปัตย์รวมอยู่ด้วย และเป็นคนที่นายสุวิทย์ พันธุเศรษฐี ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่กรรมการกลางของพรรคนำจะรู้จักดี

หัวหน้าสายคนนี้ได้ไปเปิดประชุมบรรยายเรื่องอันเป็นเท็จที่ชนบนของร้านคาทมิซอเสียงเก่าแก่ร้านหนึ่งแถวสี่แยกโรงเรียนนายร้อย และผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับเชิญไปฟังคำสาธินั้นมีด้วยกันรวม ๑๐ คน ในจำนวนนี้มีผู้แทนราษฎรจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี นายประเสริฐ ทวีพยัคฆ์ อดีตสมาชิกประชาธิปัตย์รวมอยู่ด้วยคนหนึ่ง

นี่คือความพยายามอันชั่วช้าสกปรกของคนกลุ่ม น้อย กลุ่ม หนึ่ง ที่ แอบ แฝง อยู่ใน
พรรคประชาธิปไตย ที่ไม่มีความมั่งคั่งใจเอากรณีสวรรคตมาเป็นเครื่องมือทำลายท่านปรีดี ฯ
เพราะแพ้การต่อสู้ตามวิถีทางประชาธิปไตย

พฤติกรรมเช่นนี้นอกจากจะเป็นการทรยศต่อระบอบประชาธิปไตย ทรยศต่อสมาชิก
ร่วมพรรคและทรยศต่อประชาชนที่นำความเท็จไปบอกกล่าวทำให้เขาเข้าใจผิดแล้วยังเป็นการ
ไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ และไม่เคารพต่อองค์เยาวกษัตริย์พระผู้สววรรคต ที่บังอาจ
เอื้อมเอาความสันติพิทักษ์ของพระองค์ท่านมาเป็นเครื่องมือทำร้ายผู้อื่น เฉกเช่นกับพวกทุศีล
ที่เอาศาสนาบังหน้าเป็นเครื่องมือหาเงิน

ทันทีที่ พล.ต.ต. พระพินิจชนคดี เข้ารับตำแหน่งประธานคณะกรรมการสอบสวน
กรณีสวรรคต ก็ได้ดำเนินการตามแผน “ชนคดี” แต่ทว่าไม่แนบเนียนจึงทำให้เห็นอะไรต่อ
อะไรที่พระพินิจจับเอามา “ชน” เป็น “คดี” ไม่กลมกลืนกันนัก ถ้าหากพระพินิจชนคดีเป็น
ผู้กำกับการแต่งหนังสือเป็นผู้กำกับทีมยังอ่อนมาที่เดียว อย่างสถานที่ประชุมวางแผนปลง
พระชนม์ก็ไม่น่าจะกำกับการแต่งให้ท่านปรีดี ฯ ไปประชุมที่บ้านพระยาศรยุทธ ฯ

ก็ทำไมท่านปรีดี ฯ เป็นถึงนายกรัฐมนตรีจึงต้องไปอาศัยบ้าน พล.ร.ต. พระยา
ศรยุทธเสนี ประชุมวางแผนปลงพระชนม์ จนนายดี (พยานโจทก์), ผู้อาศัย
อยู่บ้านพระยาศรยุทธ ฯ รู้จนได้ จะประชุมที่ทำเนียบรัฐบาลหรือที่ทำเนียบ
ทำข้างไม่ได้หรือ ไม่เห็นจะจำเป็นต้องไปอาศัยบ้านพระยาศรยุทธ ฯ เพียง
เพื่อการประชุม แต่ถ้าไม่กำกับให้ไปประชุมที่บ้านพระยาศรยุทธ ฯ นายดี
พยานปากเอกของโจทก์ ก็ไม่มีหวังจะได้แสดงเป็นตัวพยานในเรื่องนี้เท่านั้น

ความจริงท่านปรีดี ฯ ไม่ได้ถือใครหรือคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นศัตรูของท่านเลย
แม้ขณะนี้ถึงมาตราว่า ท่านต้องระหกระเหินออกนอกประเทศ เพราะการกระทำของจอมพล ป.
พิบูลสงคราม และคณะภายใต้การสนับสนุนของพวกเจ้าปฏิกริยาบางคน แต่ท่านก็ไม่ได้ถือ
โกรธและไม่ได้อือจอมพล ป. ฯ และคณะเป็นศัตรู ซึ่งจอมพล ป. ฯ เองก็ทราบดี ขณะที่ท่าน
ยังมีชีวิตอยู่ก็อุปถัมภ์ท่านยังได้หนังสือไปถึงท่านปรีดี ฯ ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อขอโทษ
และสารภาพผิด

ท่านปรีดีฯ มีความรักชาติรักประชาชนเกินกว่าที่จะเป็นศัตรูกับใครเป็นการส่วนตัว ท่านจึงเปิดทางให้กับทุกคนและทุกกลุ่มในการที่จะรับใช้ชาติ ท่านเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เช่นเดียวกับที่ท่านเคารพในความคิดเห็นของท่าน ดังที่ท่านได้เคยกล่าวไว้ในสุนทรพจน์ตอนหนึ่งว่า

“ผู้ใดมีอุดมคติของตนโดยสุจริต ข้าพเจ้าเคารพในผู้นั้น และเราร่วมมือกันได้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าต่างฝ่ายต่างสุจริตมุ่งส่วนรวมของประเทศชาติไม่ใช่มุ่งหวังส่วนตัว แม้แนวทางที่จะเดินไปสู่จุดหมาย จะเป็นคนละแนว แต่ในอวสานต์เราก็พบกันได้ ข้าพเจ้าขออ้างเจ้านายหลายพระองค์ ซึ่งเดิมท่านมีแนวทางอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้ามีแนวทางอีกอย่างหนึ่ง แต่เจ้านายหลายพระองค์นั้น ท่านก็มีจุดหมายเพื่อส่วนรวมของประเทศชาติ ไม่ใช่ส่วนพระองค์ ผลสุดท้ายเราก็ร่วมมือทำงานด้วยกันมาเป็นอย่างดีในการรับใช้ประเทศชาติ และรักใคร่กันสนิทสนมยิ่งเสียกว่าผู้ซึ่งเอาประเทศชาติเป็นสิ่งที่กำบัง แต่ความจริงมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตัวมาก”

และอีกตอนหนึ่งท่านกล่าวว่า

“ผู้ที่ทำการปฏิบัติ ต่อคณะราษฎร แต่โดยมีอุดมคติ ขื่อสัตย์ ต่อองค์พระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้าเคารพในความซื่อสัตย์ ซึ่งมีตัวอย่างอยู่มากหลายที่ผู้ซื่อสัตย์เหล่านั้นได้ร่วมกิจการรับใช้ชาติกับข้าพเจ้า ท่านเหล่านั้นไม่ต้องวิตกกังวล แต่ผู้ซึ่งแสดงว่าซื่อสัตย์ต่อองค์พระมหากษัตริย์ในภายนอก ส่วนภายในหวังผลส่วนตนหรือมูลดิบเนืองมาแต่ความไม่พอใจเป็นส่วนตนเช่นนั้นแล้ว ก็เกรงว่าผู้นั้นก็อาจหันเหไปได้สุดแต่ว่าตนจะได้รับประโยชน์ส่วนตนอย่างไรมากกว่ากัน”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้ผู้ที่มีความคิดเห็นตรงข้ามกับท่าน ท่านก็ถือเป็นปฏิบัติ (ฝ่ายตรงข้าม) เท่านั้น ท่านไม่ได้ถือว่าเป็นศัตรู จึงได้ร่วมกันรับใช้ชาติมาด้วยกัน

ท่านปรีดีฯ บอกว่า ท่านมีศัตรูร่วมกับประชาชนและประเทศชาติ อะไรที่เป็นศัตรูของประชาชนและประเทศชาติก็คือศัตรูของท่านและท่านก็ต้องต่อสู้

ศัตรูของประชาชนก็คือ ความอดอยาก ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความไม่รู้และ
ภัยธรรมชาติ และสิ่งเหล่านี้ก็คือศัตรูของท่านปรีดีฯ เช่นกันและท่านก็ได้ต่อสู้เพื่อขจัด
และป้องกันสิ่งเหล่านี้มาแล้วอย่างมีความรับผิดชอบ จนกระทั่งต้องพลัดพรากจาก
มาตุภูมิไปจนบัดนี้

ส่วนความจงรักภักดีของท่านที่มีต่อองค์พระมหากษัตริย์นั้น ถึงแม้ว่าจะ ไม่มากกว่า
ใครแต่ท่านก็มีความจงรักภักดีไม่น้อยกว่าผู้ที่จงรักภักดีเป็นอย่างยิ่งคนอื่น ๆ

พระนามของสมเด็จพระบรมราชชนนี แต่ครั้งที่ยังไม่ได้สถาปนาเป็นสมเด็จพระ-
ศรีนครินทราบรมราชชนนีอย่างปัจจุบันนี้ ท่านปรีดีฯ เองเป็นผู้ถวายพระนาม “ศรี”
หน้าคำ “สังวาลย์” อันเป็นพระนามเดิม เป็นสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ อันเป็นการ
ถวายพระเกียรติแก่พระองค์

หลังจากวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ อันเป็นวันสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเพียง
๒๐ วัน ในวันที่ ๖ กันยายน ปีเดียวกัน ท่านปรีดีฯ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ได้มีโทรเลขไปกราบบังคมทูลพระกรุณา เพื่ออัญเชิญเสด็จนิวัติพระนคร ขณะนั้นพระองค์ท่าน
ประทับอยู่ที่โลซานน์ สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีของท่านที่มี
ต่อองค์พระมหากษัตริย์ ดังข้อความในสำเนาโทรเลขต่อไปนี้

๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๔๕)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

โลซานน์

ขอกระ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ตามที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติแต่งตั้งข้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ ตามประกาศของประธานสภา ในวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ นั้น
บัดนี้ถึงวาระอันสมควรที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจะทรงปฏิบัติพระราชภารกิจในฐานะ
ทรงเป็นประมุขของชาติ เพราะได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจะทรงบรรลุนิติภาวะ ในวันที่
๒๐ กันยายน ศกนี้แล้ว

ณันข้าพระพุทธเจ้าจึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอันเชิญเสด็จได้มา-
ละของอุลัพระบาท เสด็จนิวัติสู่กรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้ปกครองแผ่นดินตาม
วิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ และโดยที่ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของข้าพระ-
พุทธเจ้าจะสิ้นสุดลงในวันที่ ๒๐ กันยายน คณ ข้าพระพุทธเจ้าจึงขอน้อมเกล้าน้อม-
กระหม่อมกราบบังคมทูลให้ทรงทราบ ณ โอกาสนี้

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ปรีดี พนมยงค์

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงรับโทรเลขของท่าน-
ปรีดี ฯ ผู้สำเร็จราชการ ฯ แล้ว ราว ๑ สัปดาห์พระองค์ท่านก็ได้ทรงมีพระราชโทรเลขตอบ
ถึงท่านปรีดี ฯ ความว่า

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

กรุงเทพ ฯ

ข้าพเจ้าได้รับโทรเลขของท่านซึ่งได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าได้กลับมาปฏิบัติหน้าที่
ของข้าพเจ้า ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะเป็นห่วงใยต่อประเทศชาติ แต่ข้าพเจ้าก็รู้สึกว่าจะเป็นการ
เหมาะสมยิ่งขึ้นถ้าข้าพเจ้าจะได้มีโอกาสศึกษาให้จบเสียก่อน ข้าพเจ้าสอบไล่ได้
วิชากฎหมายปีที่ ๑ เมื่อเดือนกรกฎาคมที่แล้ว แต่ข้าพเจ้ายังจะต้องสอบในชั้นอื่น ๆ ที่
ยากยิ่งขึ้น และจะต้องใช้เวลาอีกประมาณปีครึ่ง และหลังจากนั้นข้าพเจ้าจะต้องใช้
เวลาอีกอย่างน้อยหนึ่งปี เพื่อเตรียมเขียนวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรชั้นปริญญาเอก
ข้าพเจ้าหวังว่าท่านคงจะเข้าใจในความปรารถนาของข้าพเจ้าที่จะศึกษาให้จบ ถ้าท่าน
และรัฐบาลเห็นชอบด้วย ข้าพเจ้าก็ใคร่ที่จะกลับไปเยี่ยมบ้านสักครั้งหนึ่งก่อนที่ข้าพเจ้า
จะสำเร็จการศึกษา ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบใจท่านอย่างจริงใจ ข้าพเจ้าทราบซึ่งในผล
งานที่ท่านได้กระทำด้วยความยากลำบาก และที่ท่านกำลังกระทำอยู่ในนามของข้าพเจ้า

อานันทมหิดล

ต่อมาท่านปรีดี ฯ ก็ได้โทรเลขตอบพระราชโทรเลขของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดลใจความว่า

“ข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระราชโทรเลข ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ของใต้ฝ่า-
ละของอุลิตพระบาท ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นของข้าพระพุทธ-
เจ้าและรัฐบาลของใต้ฝ่าละของอุลิตพระบาท รัฐบาลและข้าพระพุทธเจ้ามีความปลื้มปิติ
เป็นอย่างมาก ที่ได้รับทราบว่าได้ฝ่าละของอุลิตพระบาททรงมีพระราชประสงค์ ที่จะ
เสด็จนิวัติพระนครสักครั้งหนึ่งก่อนที่จะทรงจบการศึกษา บัดนี้ข้าพระพุทธเจ้าขอพระ-
ราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลให้ทรงทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ (เกี่ยวกับ
การแก้ไขรัฐธรรมนูญ) ข้าพระพุทธเจ้าเห็นว่าการเสด็จนิวัติของใต้ฝ่าละของอุลิตพระบาท
จะเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นเนืองนิจประการ ถึงแม้ว่าพระองค์จะประทับอยู่
ในประเทศไทยเพียงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม ทั้งนี้เพื่อว่าใต้ฝ่าละของอุลิตพระบาทจะได้
ทรงมีส่วนร่วมและตัดสินใจพระทัยในเรื่องราวต่าง ๆ อันสำคัญยิ่ง ดังได้กราบทูลฯ
บังคมทูลให้ทรงทราบข้างต้นแล้ว”

ดังกล่าวนั้นคือโทรเลขและพระราชโทรเลขโต้ตอบระหว่างท่านปรีดี พนมยงค์ ผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ในขณะนั้นกับองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล อัน
เป็นโทรเลขและพระราชโทรเลขที่แสดงออกซึ่งความสุจริตใจ และความจงรักภักดีกับความ
นับถือซึ่งกัน

เมื่อคราวที่ท่านขึ้นหรือหม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ เดินทางจากอังกฤษมาพบ
ท่านปรีดี ฯ ในระหว่างสงคราม โดยเสด็จลอดเข้ามากับเรือดำน้ำ และ ว.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช
รณ. ได้ไปรับมาพบกับท่านปรีดี ฯ ณ ทำเนียบท่าช้าง เพื่อปรึกษาหารือในแผนการต่อต้าน
ญี่ปุ่นและเป้าหมายของประเทศไทยในภายหลังสงคราม

ท่านทั้งสองได้แลกเปลี่ยนทัศนะกันโดยตรงไปตรงมาและอย่างเคารพ ในความคิด-
เห็นของกันและกันจนเป็นที่พอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย เพราะทั้งสองท่านถือเอาผลประโยชน์
ของชาติเป็นสำคัญ

ก่อนหน้าที่ท่านจะทรงจากไป ในความมืดที่เต็มไปด้วยอันตรายจากภัยของญี่ปุ่น ในคืนวันนั้น ท่านปรีดี ฯ ได้ถวายคำมั่นสัญญาแก่พระองค์ว่า

“ถ้าท่านรอดชีวิตและดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจ ท่านจะพยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติภายใต้ราชบัลลังก์ของในหลวงอานันท ฯ และจะยึดมั่นในหลักการของประชาธิปไตย และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวท่านจะพยายามหาทางปลดปล่อยนักโทษการเมือง (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกเจ้า) และจะยกเลิกข้อห้ามพวกเจ้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง”

และท่านปรีดี ฯ ก็ได้ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาทุก ๆ ประการ ได้มีการปลดปล่อยนักโทษการเมือง ได้คืนฐานันดรศักดิ์พร้อมด้วยเครื่องราชอิสริยยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่เจ้าที่ถูกถอด และได้ยกเลิกข้อห้ามพวกเจ้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองและได้พยายามสร้างความสามัคคีระหว่างคนในชาติภายใต้ราชบัลลังก์แห่งราชวงศ์จักรี

แต่ครั้นแล้วผู้ที่จงรักภักดีต่อชาติ ต่อราชบัลลังก์และต่อประชาชน กลับถูกใส่ร้ายป้ายสีในทางตรงกันข้าม และกลับถูกตามล่าตามล้างจนต้องระเหวี่ยงนอกนอกประเทศ

การเดินทางของท่านปรีดี ฯ เพื่อลี้ภัยรัฐประหารที่หมายมุ่งเอาชีวิตของท่านก็ได้เริ่มต้นขึ้น ภายหลังที่นาวาเอกเดนิสได้เสนอแนะให้คณะผู้ลี้ภัยทั้งอาวูบีนพกและบินกลมีฮอทมสันรวมตัวลงกระโดดบรตามิไวที่บ้านของเขา เพราะนาวาเอกเดนิสมีความเห็นว่าลำพังอาวูบและผู้คนในคณะผู้ลี้ภัย ไม่สามารถที่จะสู้รบปรบมือกับกองกำลัง ที่มากกว่าของคณะรัฐประหารได้ถ้าหากจะมีการปะทะกันขึ้น ณ ด้านตวรจตุหนึ่งจุดใด การมีอาวูบไว้กับตัวย่อมเป็นอันตรายมากกว่า เพราะเป็นการไม่แน่วาคณะผู้ติดตามและอารักขาท่านปรีดี ฯ จะไม่มีโอกาสไว้วางใจเมื่อถูกคุกคามให้ยอมจำนน หรือไม่นั้นจากความกลัวของฝ่ายตรงข้ามก็อาจจะขึงเล็งงานเสียก่อนก็ได้เมื่อเห็นอาวูบ ถ้าเป็นเช่นนั้นก็เหมือนกับแมลงเม่าบินเข้ากองไฟ สู้ไม่มีอาวูบเสียจะดีกว่าเพราะอาวูบมีทางรอดเหลืออยู่บ้าง ทุกคนในคณะผู้ลี้ภัยเห็นด้วยกับความเห็นของนาวาเอกเดนิส จึงได้ทั้งอาวูบทั้งหมัดไว้กับเขา

นาวาเอกสเตรทฟอร์ด เฮอริควิลด์ เคนนิส ภายใต้เครื่องบินนาวาเอกแห่ง
 ราชนาวิกโยธิน ได้ขับรถจักรยานยนต์เป็นป้ายเครื่องหมายทางการทูตนำหน้าออกจากบ้าน
 พักของเขา และติดตามมาด้วยรถเข็มนาฬิกาของคณะผู้ลี้ภัยอันเป็นรถประจำตำแหน่งของผู้บัญชาการ
 กองพลนาวิกโยธิน รถทั้งสองมุ่งหน้าไปทางใต้จุดหมายปลายทางคือท่าเรือคลองเตยตามที่ได้
 นัดหมายไว้กับการทดสอบ

รถทั้งสองคันวิ่งตามกันไปติด ๆ กันเหมือนกับรถในขบวนท่ามกลางความสับสนของ
 การจราจร และเมื่อถึงทางเข้าท่าเรือคลองเตยก็ถูกเรียกให้หยุดที่หน้าเครื่องกีดขวางของด่าน
 ตรวจ เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในเครื่องแบบทหารบกสพายปืนเดินตรงเข้าไปที่รถ และเมื่อเห็นว่าเป็น
 นายทหารเรือฝรั่งเศสกับนายทหารเรือไทยเขาก็ทำความเคารพแล้วเปิดทางสะดวกให้ผ่านไป ทั้งนี้
 เพราะพวกเขาได้รับคำสั่งให้พยายามหลีกเลี่ยงการต่อสู้กับทหารเรือ โดยที่พวกเขาหารู้ไม่ว่า
 บุรุษหนึ่งในเครื่องแบบทหารเรือยศพันจ่า ได้แฉกตาและแก้มตบในรถเข็มนาฬิกาคือบุคคล
 ที่เจ้านายของพวกเขาต้องการตัวไม่ว่าจะจับเป็นหรือจับตาย และที่พวกเขามาตั้งด่านตรวจอยู่นี้ก็
 เพื่อดักจับบุรุษผู้นั้นเอง แต่ครั้นแล้วพวกเขาก็ปล่อยให้บุรุษผู้นั้นผ่านด่านไปด้วยความสะดวก
 โดยหาไม้ใครเฉลียวใจไม่

ทั้งนาวาเอกเคนนิสและคณะผู้ลี้ภัยต่างหายใจโล่งอกไปตาม ๆ กัน เมื่อผ่านด่าน
 สุดท้ายที่ทำเรือคลองเตยเข้าไปในท่าเรือได้อย่างสะดวก จนกระทั่งรถทั้งสองคันไปหยุดอยู่ที่ริม
 เชื้อเพลิงของท่าเรือ

ณ ที่นั้นเขาได้พบกับการ์ดเดสพร้อมด้วยเรือของเขา ซึ่งเคยผ่านการผจญภัย ในท้อง
 ทะเลมาแล้วในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองในฐานะเรือดำเรือดำน้ำ ในวันนั้นการ์ดเดสได้ชักธง
 ชาติอเมริกันซึ่งเป็นแถบและดาวขึ้นสู่ยอดเสาอันเป็นเครื่องหมายแสดงบอกให้รู้ถึงสัญชาติของ
 เรือลำนั้น

ที่ท่าเรือคลองเตยวันนั้นก็เช่นเดียวกับวันอื่น ๆ คือมีการขึ้นและลงสินค้า แต่ไม่มี
 ใครสนใจว่าที่ท่าเรืออีกท่าหนึ่งซึ่งก็ไม่ห่างกันนักกับท่าที่กำลังลงสินค้าอยู่นั้นรัฐบาลฯ ใต้
 ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประกาศให้ไปรายงานตัวต่อกองบัญชาการ
 ทหารแห่งประเทศไทย กำลังลงเรือที่อยู่ภายใต้ร่มธงของอเมริกัน เพื่อลี้ภัยออก ไปนอกประเทศ

และ ณ ท่าเรือแห่งเดียวกันเมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๐ ท่านปรีดีฯ ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นหนาแน่นจากญาติมิตรและผู้ที่เคารพนับถือ ในวาระที่ท่านเดินทางกลับจากการเยือนนานาประเทศตามคำเชิญของประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร โดยทางเครื่องบินนำจากวันนั้นจนถึงวันถึงวัน (๒๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๐) เป็นเวลา ๙ เดือนเต็มไม่มีขาดมิเกินแต่วันนั้นพบกับวันนั้นอย่างตรงกันข้าม เพราะวันนั้นท่านกลับมาสู่มาตุภูมิ แต่วันนั้นท่านกำลังจะจากมาตุภูมิ วันนั้นท่านได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น แต่วันนั้นท่านกำลังจะจากไปอย่างเปล่าเปลี่ยว เหตุการณ์กลับหน้ามือเป็นหลังมือรวดเร็วเหลือเกิน

คณะผู้ลี้ภัยไม่รอช้าที่จะลงเรือ เพราะการติดตามและรอยของฝ่ายตามล่าได้เข้ามาเกือบถึงตัวแล้ว ถึงแม้ว่านางวาทะเอกเดนนิสจะทำให้เขาหลงทิศทางแต่เขาก็คงหลงอยู่ไม่นาน เช่นเดียวกับนกแข่งที่ถูกปล่อยออกจากกรงใหม่ ๆ

เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้วการ์เดสก็ได้ออกเรือจากท่าทันที โดยมีภรรยาและน้องสาวของเขาทำหน้าที่เป็นลูกเรือ นางวาทะเอกเดนนิสคงยืนอยู่ที่ท่าจนเรือของคณะผู้ลี้ภัยลับหายไปกับสายตา เขาจึงได้กลับมาขึ้นรถพร้อมกับพลขับประจำรถเซฟท์พาคณะผู้ลี้ภัยมาจากสตัตทิม และครั้นแล้วรถของผู้นำส่งคณะผู้ลี้ภัยทั้งสองคนก็ได้ออกจากท่าเรือไป

คืนหนึ่งกลับไปยังสถานทูตอังกฤษ เพื่อไปรายงานเหตุการณ์ให้ทูตทราบและเผื่อรอคอยข่าวจากเรือบรรทุกน้ำมันตามที่ไดตกลงไว้กับฮาดัม ผู้จัดการใหญ่ของบริษัทเชลล์ และอีกคืนหนึ่งมุ่งไปสถานทูตฮาวเรอส์ตัตทิม เพื่อรายงานปฏิบัติการของเขาให้ผู้บัญชาการกองพลนาวิกโยธินทราบ

เรือของคณะผู้ลี้ภัยภายใต้บังคับการของการ์เดส หรือ “สก็ทซ์” ได้บ่ายหัวเรือไปทางปากน้ำด้วยฉับการปกติ เพื่อไปพบกับเรือบรรทุกน้ำมันเชลล์ เอ็ม.วี. ที่เกาะไผ่เวลา ๑๘.๐๐ น. ตามที่ได้นัดหมายไว้ ท่านปรีดีฯ และผู้ติดตามค่อยคลายความตึงเครียดลงเป็นลำดับเพราะการ์เดส กำลังพาท่านและคณะห่างไกลจากคณะรัฐประหารออกไปทุกขณะ

แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ หากภัยของคณะรัฐประหารกำลังติดบ่วงตามมาอย่างกระชั้นชิด ทั้งนภายหลังจากที่ พ.ต.ท. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลฯ กลับไปจากบ้านนางวาทะเอกเดนนิสแล้ว ก็ได้ส่งกำลังส่วนหนึ่งติดตามท่านปรีดีฯ ขึ้นไปอยู่อยุธยาตาม

คำบอกเล่าของนาวาเอกเดนิส แต่ต่อมา พ.ต.ท. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพล ฯ ได้รับแจ้งจากศูนย์ข่าวกรองของคณะรัฐประหาร ซึ่งได้รับรายงานจากด้านตรวจที่ทำเรือคลองเตยถึงความเคลื่อนไหวของทหารเรือในรตเชฟ และทหารเรือฝรังในรตจีฟ ทหารเรือในรตเชฟคันดังกล่าวนี้ ศูนย์ข่าวกรองแจ้งว่าเป็นรตเชฟคันเดียวกันกับที่ผ่านท่าข้ามบางปะกงเมื่อตอนเช้ามืด แต่ที่แปลกไปก็คือในการผ่านด้านตรวจคลองเตยมีทหารเรือฝรังร่วมอยู่ด้วย

ทันทีที่ พ.ต.ท. เชื้อพระวงศ์ได้รับรายงานจากศูนย์ข่าวกรอง เขาก็ลงความเห็น ว่าทหารเรือกลุ่มนั้นต้องเป็นกลุ่มที่ให้ความช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ อย่างแน่นอนและทหารเรือฝรังคนนั้นก็จะไปไหนได้นอกจากนาวาเอกเดนิส และเขามีความโกรธเคืองนาวาเอกเดนิสมากที่หลอกเขาให้หลงทิศทาง เขาจึงแจ้งความเท็จของเขาให้คณะรัฐประหารทราบ และขอเครื่องบินเพื่อติดตามโจมตีคณะของท่านปรีดี ฯ ซึ่งทางคณะรัฐประหารก็ได้จัดการให้เขาตามต้องการ

ดังนั้น พ.ต.ท. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพล ฯ พร้อมด้วย พ.ท. ละม้าย อุทยานานนท์ จึงได้ขึ้นเครื่องบินของกองทัพอากาศจากดอนเมืองมุ่งตรงไปสมุทรปราการเพื่อติดตามโจมตีเรือลี้ภัยของท่านปรีดี ฯ และคณะ

เครื่องบินตามล่าสังหารดำเนินได้บินค้นหาเรือของคณะลี้ภัย ตั้งแต่ปากน้ำลึกเข้ามาในลำน้ำเจ้าพระยา และบินกว้างออกไปทั่วปากอ่าวแล้วลาลึกออกไปในทะเล แต่ก็ไม่พบกับเรือลำที่ต้องการ ซึ่งได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นว่า ชักของอเมริกัน ทั้งนเพราะท้องฟ้าที่เคยปราศจากเมฆหมอกเพราะไม่ใช่หน้าฝน กลับมืดคลุ้มไปหมด ลมฤดูหนาวซึ่งเคยพัดเอื่อย ๆ กลับพัดแรงอย่างผิดปกติ ทำให้ทัศนวิสัยเลวลงจนเครื่องบินไม่สามารถปฏิบัติภารกิจค้นหาได้

ส่วนทางด้านนาวาเอกเดนิสนั้น เมื่อกลับมาถึงสถานทูตก็ได้รับโทรศัพท์จากผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกของสหรัฐอเมริกาแจ้งให้นาวาเอกเดนิสทราบถึงความไม่สบายใจของเขาที่มีพวกทหารไทยเที่ยวไปเล่นผ่านอยู่รอบ ๆ สถานทูต เขาบอกว่าเขาไม่มีอาวุธจะไว้มองกันตัวถ้าหากสถานการณ์จะเลวร้ายลงไปกว่านี้ นาวาเอกเดนิสจึงเอาปืนที่คณะท่านปรีดี ฯ หักไว้ให้ใส่ลงไปในถุงเมล็ดคะน้าแล้วส่งไปที่สถานทูตอเมริกันเพื่อไว้มองกันตัว

สำหรับทางด้านสถานทูตอังกฤษนั้นก็มีทหารบกไทยพร้อมด้วยอาวุธไปเที่ยวเดินอยู่
 ผ่านผ่านแถว ๆ หน้าสถานทูตเช่นกัน ในการที่ทหารไทยไปผ่านอยู่ใกล้สถานทูตทั้ง
 สองนั้น ก็เนื่องจากคณะรัฐประหารสืบทราบมาว่าสถานทูตทั้งสองอาจให้ความช่วยเหลือท่าน
 ปรีดี ฯ จึงได้ส่งกำลังไปตั้งสถานทูตเอาไว้เพื่อให้สถานทูตรู้ตัวจะได้ไม่กล้าเคลื่อนไหวให้ความ
 ช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ แต่ก็ผิดถนัดเพราะขณะที่ทหารไทยไปเคลื่อนไหวอยู่ใกล้ ๆ สถานทูต
 ทั้งสองนั้น การให้ความช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ ได้ผ่านแผนการขั้นแรกไปแล้วด้วยความ
 เรียบร้อย

เวลายังล่วงเลยไปท้องฟ้าที่มีคลื่นลมค่อย ๆ ดำมืดสนิทลงไปทุกที ส่วนลมซึ่งมี
 ความแรงน้อย ๆ พายุก็กองพัดกระหน่ำอย่างไม่มีที่ท่าจะสงบซา เครื่องบินตามล่าสังหารภายใต้
 การควบคุมของนายตำรวจเชอพระวงศ์ และ พ.ท. ละม้าย อุทยานานนท์ หมดความ
 พยายามที่จะตามล่าสังหารท่านปรีดี ฯ และคณะอีกต่อไป เพราะอย่าว่าแต่สถานทูตอเมริกัน
 และสถานทูตอังกฤษเลยที่มีใจให้ความช่วยเหลือ แม้แต่ดินฟ้าอากาศก็ยังเป็นใจช่วยเหลือ
 ท่านปรีดี ฯ ซึ่งทำความแค้นเคืองให้กับคณะตามล่าสังหารอย่างยิ่ง พวกเขาจึงต้องประคอง
 บิกกลับดอนเมืองด้วยความผืดหวัดอีกครั้งหนึ่ง

การเคลื่อนย้ายทหารเรือชาวอเมริกันซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือคงบังคับ
 เรือของเขาไปตามทิศทางที่ต้องการด้วยความชำนาญ ชณะที่ท้องฟ้าเริ่มมืดคลุ้มและลม
 แร่นนั้นการเคลื่อนย้ายเรือออกสู่ปากอ่าวและได้เผชิญกับคลื่นที่ม้วนตัวเข้ามาหาเรือลูกแล้วลูก
 เล่า ถึงแม้ว่าเครื่องยนต์จะคงทำงานอย่างซื่อสัตย์แต่ก็ทำให้ความเร็วของเรือต้องลดลงเพราะ
 แรงพัดเหวี่ยงของคลื่นลม

ในเวลาดังกล่าวนี้เป็นขณะเดียวกันกับที่เบองบนหัวของเขา นักเหล็กตามล่า-
 สังหารกำลังฉวัดเฉวียนสอตส่ายสายตาเพื่อล่าเหยื่อ แต่พวกเขาทำได้เพียงรู้ถึงอันตรายที่อยู่
 เบองบนนภาอากาศนั้นไม่ ถึงแม้ว่าจะมีลมแรงและคลื่นจัด แต่พวกเขาก็เชื่อในความสามารถ
 ของกัปตันเรือ และมั่นใจในสมรรถภาพของเรือที่เคยต้องผจญภัยในท้องทะเลมาช้านาน
 ความวิตกกังวลของพวกเขาในขณะนั้นมีประการเดียว คือกลัวจะพลาดกับเรือบรรทุกน้ำมันของ
 เชลล์ตามที่ได้ตกลงกันไว้

แต่ทุกคนก็เชื่อในคุณงามความดีของท่านปรีดีฯ ที่ได้รับใช้ชาติและประชาชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตลอดมา อันยังคุณประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชน และประเทศชาติ อย่างใหญ่หลวง พฤติกรรมของท่านปรีดีฯ เช่นนี้ เป็นพฤติกรรมที่เป็นกุศล พวกเขาจึงหวังว่า กุศลกรรมดังกล่าวนี้ คงจะคุ้มครองให้พวกเขาผ่านพ้นอันตรายไปได้ อย่างเช่นได้ผ่านพ้นมาแล้ว

ขณะที่ท่านปรีดีฯ และคณะกำลังได้คลื่นอยู่กลางทะเลเดินทางด้านเอกอัครราชทูต ทั้งสอง นาวาเอกเตนนิสและอาคม ไม่สามารถที่จะช่วยเหลืออะไรได้ นอกจากอรอคอยข่าววิทยุจากเรือบรรทุกน้ำมัน ซึ่งตามกำหนดว่าจะพบกับเรือของผู้ลี้ภัยที่เกาะไผ่เวลา ๑๘.๐๐ น. แต่เมื่อถึงเวลา ๑๘.๐๐ น. เวลา ก็คงผ่านไปด้วยความเจ็บ ทำให้วิลเลียมอาคมผู้เผ้าคอยรับฟังวิทยุรู้สึกไม่สบายใจ และคณะผู้ช่วยเหลือทุกๆ คนก็ไม่สบายใจ จึงได้พากันสวดมนต์และภาวนาขอให้พระเจ้าคุ้มครอง

จากการที่เรือของคณะผู้ลี้ภัยต้องได้คลื่นและลมอยู่ร่วมชั่วโมง จึงทำให้ไปถึงเกาะไผ่ผิดเวลานัดไปเกือบ ๓๐ นาที เมื่อเรือของการ์เตสไปถึงเกาะไผ่นี้น เรือบรรทุกน้ำมันได้ถอนสมอออกไปเสียแล้ว

ขณะนั้นถึงแม้ว่าท้องทะเลจะราบเรียบลงแล้ว แต่ทว่าทั้งท้องน้ำและท้องฟ้ายังคงมีมิดมอมไม่เห็นหน เช่นเดียวกับระบอบประชาธิปไตยในขณะนั้น และต่อมาซึ่งเป็นประชาธิปไตยแต่เพียงพิธีการ ส่วนเนื้อหาเป็นอีกอย่างหนึ่ง และบางครั้งบางคราวแม้พิธีการประชาธิปไตยก็ไม่มี

การ์เตสบอกกับทุกๆ คนว่าไม่ต้องวิตกเขาจะพยายามติดตามเรือบรรทุกน้ำมันเชลด์ไปให้ทัน ถึงแม้ว่าทะเลจะแจ้งกว้างและมีคลื่น แต่เข้มทีกก็ช่วยเหลือเขาให้ติดตามไปได้ไม่หลงทางอย่างแน่ๆ เส้นทางกรุงเทพฯ สิงคโปร์ถึงแม้ว่าเขาจะไม่คุ้น แต่ ว.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช วน. ก็คุ้นเคยกับเส้นทางสายนี้เป็นอย่างดี

ดังนั้นเรือดำเรือดำน้ำสองใบพัดของสถานทูตอเมริกันซึ่งกลายมาเป็นพาหนะลี้ภัยการเมืองของท่านปรีดีฯ จึงเบนหัวออกจากเกาะไผ่มุ่งตรงลงไปทางใต้ตามเส้นทางกรุงเทพฯ สิงคโปร์.

หลังจากที่การเคสได้ติดตามเรือบรรทุกน้ำมันไปร่วมชั่วโมง ก็แลเห็นแสงไฟจากเรือใหญ่อยู่ลิบ ๆ การเคสพยายามเร่งฝีจักรให้เร็วขึ้นเท่าที่จะเร็วได้ และได้ส่งสัญญาณไฟไปให้เรือใหญ่ทราบ ทุกคนในเรือเล็กพากันใจขึ้นไปตาม ๆ กัน แผนการลภัยขึ้นสองกำลังจะผ่านไปด้วยความปลอดภัยในไม่ช้าที่ข้างหน้าแล้ว

เรือบรรทุกน้ำมันเชลล์ได้ขอผู้จักรให้เบาลงหลังจากที่ได้รับสัญญาณไฟจากเรือเล็กแล้ว และในที่สุดเรือของการเคสก็ได้ไปเทียบอยู่ข้างเรือบรรทุกน้ำมัน การเคสได้นำคณะผู้ลภัยขึ้นไปบนเรือบรรทุกน้ำมันทางบรรไดที่เรือบรรทุกน้ำมันหย่อนลงมาให้ และเมื่อขึ้นไปถึงปากเรือก็ได้พบกับกัปตันเรือบรรทุกน้ำมันซึ่งมาขึ้นคอยต้อนรับอยู่ที่กราบเรือ

การเคสได้มอบจดหมายฉบับหนึ่งที่นาวาเอกเดนิสฝากมาให้กัปตัน จดหมายฉบับนั้น วิลเลียม ฮาตัม ผู้จัดการใหญ่บริษัทน้ำมันเชลล์ประจำกรุงเทพฯ เป็นผู้ลงนาม ในจดหมายได้บอกให้ทราบว่า ผู้ที่ขอลภัยการเมืองไปถึงคโปรผู้หนึ่งคือ “รูธ” สหายร่วมสงครามของสัมพันธมิตร และการช่วยเหลือ “รูธ” ครั้งนี้นอกจากจะโดยความเห็นชอบเป็นส่วนตัวแล้วยังก็ด้วยความเห็นชอบของสถานทูตอังกฤษและอเมริกาอีกด้วย จึงขอร้องให้กัปตันช่วยให้ความปลอดภัยและความสะดวก นอกจากนี้ในจดหมายได้ขอร้องให้กัปตันรับวิทยุแจ้งไปตามโค้ดที่ตกลงกันไว้ให้นายวิลเลียมฮาตัมทราบทันที เมื่อท่านปฏิบัติฯ ได้ไปถึงเรือบรรทุกน้ำมันแล้ว

กัปตันเรือบรรทุกน้ำมันได้ให้ความต้อนรับแก่ท่านปริติฯ และคณะเป็นอย่างดี โดยจัดให้พักในห้องพักของกัปตันเองเลยทีเดียว แล้วได้วิทยุไปถึงวิลเลียมฮาตัมเมื่อเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. ซึ่งเป็นเวลาที่เลยจากกำหนดเดิมไปถึงหนึ่งชั่วโมงเต็ม กัปตันได้วิทยุแจ้งไปว่า

“หลังจากที่ต้องหยุดพักชั่วคราวเพราะเครื่องยนต์เกิดขัดข้อง บัดนี้เรือได้แล่นต่อไปแล้วอย่างเรียบร้อย”

จากข้อความอันเป็นรหัสลับที่ได้เตรียมไว้ก่อน ซึ่งมีความหมายว่าการดำเนินการตามแผนได้ประสบผลสำเร็จ ทำให้ผู้ที่เฝ้ารอคอยฟังข่าวอยู่ทางกรุงเทพฯ ด้วยความกระวนกระวาย อันได้แก่ท่านเอกอัครราชทูตอังกฤษและสหรัฐอเมริกา นาวาเอกเดนิสและฮาตัม ผู้จัดการใหญ่บริษัทเชลล์ พากันหายใจโล่งอกไปตาม ๆ กัน เพราะบัดนี้แผนการขึ้นที่สามได้สำเร็จสมบูรณ์แล้ว

ส่วนการเคสเมื่อส่งท่านปรีดี ฯ และคณะขึ้นเรือใหญ่เรียบร้อยแล้ว ก็นำเรือของเขา กลับเข้าฝั่งด้วยความภาคภูมิใจที่เขาได้มีโอกาสช่วยเหลือบุคคลสำคัญยิ่งคนหนึ่ง ในสมรภูมิ ภายใต้อาณัติของข้าศึกในสงครามโลกครั้งที่สองได้สำเร็จ คือนั่นการเคสได้นำเรือของเขาไป พักค้างคืนในอ่าวสัตตหีบพร้อมกับลูกเรือทั้งสองของเขาและ ร.อ. ชลิต ชัยสิทธิเวช ร.น. ซึ่ง ไม่ได้ร่วมเดินทางไปกับท่านปรีดี ฯ รุ่งขึ้นราว ๑๐.๐๐ น. การเคสจึงนำเรือของเขากลับถึง กรุงเทพฯ ฯ

ท่านปรีดี ฯ และคณะอันมีอดีตุพวาราฆมนตรี แหม่ม พรหมยงค์ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช ร.น. และ ส.ต.ท. สิงห์โต ไทร่มย้อย ได้รอนแรมอยู่ในทะเลถึง ๓ คืน ๒ วัน ด้วยความต้อ้นรับอันอบอุ่นจากกัปตัน จนกระทั่งเช้าวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน จึงได้เดินทางไป ถึงสิงคโปร์

ไม่ทันที่เรือจะลงสมอ เจ้าหน้าที่ตำรวจนำของสิงคโปร์ซึ่งทราบข่าวการเดินทาง ของท่านปรีดี ฯ ล่องหน้าจากรายงานของสถานทูตอังกฤษในกรุงเทพฯ ฯ และได้ไปรอกคอยอยู่ก็ ได้พากันขึ้นไปบนเรือและเชิญท่านปรีดี ฯ และคณะไปพักที่เกาะเซนต์จอร์จอัน อันเป็นด่าน กักโรค ซึ่งอยู่ห่างจากสิงคโปร์ออกไปตามคำสั่งของลอร์ดคิลเลอรัน ข้าหลวงใหญ่อังกฤษ ประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เจ้าหน้าที่ได้จัดให้ท่านปรีดี ฯ พักที่บ้านพักของทางราชการ และตอนสายวันนั้นเอง ลอร์ดคิลเลอรัน ก็ได้ไปเยี่ยมท่านปรีดี ฯ และได้แสดงความเห็นอก เห็นใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งกับท่านรวมทั้งอนาคตของประเทศไทยด้วย เพราะในทัศนะ ของลอร์ดคิลเลอรัน และสหราชอาณาจักรสัมพันธมิตรคนอื่น ๆ นั้น มีความเห็นว่าท่านปรีดี ฯ คือสัญลักษณ์ของประชาธิปไตย พวกเขาซึ่งนิยมชมชอบในประชาธิปไตยจึงมีความนิยม ชมชอบท่านปรีดี ฯ และเห็นอกเห็นใจท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงยินดีให้ความช่วยเหลือเท่าที่พวกเขาจะสามารถช่วยได้

ส่วนทางด้านสถานทูตอังกฤษในกรุงเทพฯ ฯ นั้น หลังจากการช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ ผ่านพ้นไปแล้ว ท่านทูตได้รายงานการปฏิบัติการของท่านเกี่ยวกับเรื่องนี้ไปให้รัฐบาลอังกฤษ ทราบ และในเวลาต่อมาก็ได้รับหนังสือให้ความเห็นชอบจากเซอร์เนลสันเบจวินรัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ ซึ่งทำให้ท่านทูตหายความกังวลใจในการปฏิบัติผิดมรรยาททางการทูตครั้งนั้น เพราะการให้ความช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ ที่ท่านทูตได้ทำไปนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล

อังกฤษว่าเป็นการกระทำที่ถูกที่ชอบแล้ว และต่อมาท่านทูตเซอร์จอห์นฟัททอมสัน โดยได้รับความเห็นชอบจากเอกอัครราชทูตอเมริกัน ได้มีหนังสือถึงนายคอง อภัยวงศ์ ในฐานะเป็นนายกรัฐมนตรีที่ยังไม่ได้รับรองเป็นทางการจากรัฐบาลทั้งสอง

หนังสือฉบับนั้นแจ้งให้นายคอง ฯ ทราบว่า สถานทูตอังกฤษและอเมริกัน ขอแสดงความรู้สึกที่ไม่สามารถที่จะปฏิเสธคำขอร้องของท่านปรีดี ฯ ที่จะให้พวกเขาช่วยเหลือ เพราะเห็นแก่ความผูกพันที่มีต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมสงครามด้วยกัน ดังนั้นสถานทูตอังกฤษและอเมริกันจึงให้ความช่วยเหลือให้ท่านปรีดี ฯ หนีออกนอกประเทศได้สะดวก นอกจากนั้นการช่วยเหลือของพวกเขายังเป็นการช่วยสร้างความมั่นคงภายในให้แก่ประเทศไทยด้วย

การยอมรับอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาของสถานทูตทั้งสองดังกล่าวนี้ และแถมยังอ้างบุญคุณเป็นท่านเองว่า การช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ ให้ออกนอกประเทศนั้นก็เท่ากับเป็นการช่วยสร้างความมั่นคงให้กับคณะรัฐประหารและรัฐบาลนายคอง ฯ นั้นเองที่จะได้ไม่มีการต่อต้านเกิดขึ้นจากท่านปรีดี ฯ และสหายของท่าน คำเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาดังนี้ ได้ยังความพิโรธให้กับเจ้าบางพระองค์เป็นอย่างยิ่ง พวกเขากล่าวหาว่าคนอังกฤษและคนอเมริกันหักหลัง

เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าการช่วยเหลือท่านปรีดี ฯ เดินทางออกนอกประเทศนั้นเป็นการช่วยสร้างความมั่นคงภายในประเทศภายใต้การควบคุมของคณะรัฐประหาร

ดังนั้นในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน คือสามวันต่อมาจากวันที่ท่านปรีดี ฯ ไปถึงสิงคโปร์ ท่านจึงได้ไปกล่าวคำปราศรัยถึงเพื่อน ๆ ของท่านที่อยู่ในประเทศไทย ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งสิงคโปร์

ข้อความในคำปราศรัยนั้นใจความว่า เมื่อตอนท่านเดินทางออกจากประเทศไทย ท่านได้สั่งห้ามไม่ให้พรรคพวกเพื่อนฝูง ใช้กำลังรุนแรงใด ๆ อันอาจเกิดการปะทะนองเลือด โดยเฉพาะกองกำลังขององค์การเสรีไทยนั้น ได้สร้างขึ้นมาเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นในระหว่างสงคราม ไม่ใช่เพื่อประหารคนไทยด้วยกันเอง และองค์การนั้นก็เลิกไปแล้วเมื่อสงครามเสร็จสิ้นลง คงยังเหลือแต่มิตรภาพเก่า ๆ เท่านั้นที่เป็นเกลียวสัมพันธ์กันอยู่ และในท้ายของคำปราศรัยท่านปรีดี ฯ ได้พูดถึงคณะรัฐประหารว่า

“ข้าพเจ้าใคร่ขอร้องต่อผู้ที่ครองอำนาจ ไม่ให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการทำร้ายเพื่อนฝูง ของข้าพเจ้า”

ในตอนที่ท่านขึ้นจากเรือบรรทุกน้ำเซลล์พาหนะที่พาท่านจากประเทศไทยสู่สิงคโปร์นั้น ท่านไม่มีเงินติดกระเป๋าเลย และเสื้อผ้าของท่านและผู้ติดตามก็มีอยู่เฉพาะแต่ที่สวมใส่อยู่เท่านั้น ความไม่มีเงินติดกระเป๋านี้เป็นปรกติของท่าน เพราะแต่ไหนแต่ไรมาแล้วท่านไม่เคยเก็บเงิน และสะสมเงิน และท่านก็ไม่มีรายได้ทางอื่นใดนอกจากเงินเดือน เมื่อเงินเดือนออกเจียรของท่านจะเป็นคนเบิกมาให้แล้วนำมามอบให้กับท่านผู้หญิงเพื่อใช้จ่ายไปตลอดเดือนและอยู่กันมาเดือนแล้วเดือนเล่าดังนี้เป็นประจำ

ดังนั้นก่อนที่ท่านจะจากกัปตันผู้อารีไป ท่านยังได้ขอยืมเงินจำนวนเล็กน้อยไปจากกัปตัน เพื่อเอาไปแบ่งจ่ายให้กับผู้ติดตามจัดซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มตามอัธยาศัย และต่อมา นายปราวโมทย์ พิงสุนทร ผู้อำนวยการทรัพย์สินฯ เพื่อนผู้ร่วมก่อการกับท่าน ผู้เคยเตือนสติจอมพล ป. ฯ เมื่อคราวจะเล่นงานท่าน กรณีถูกพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ใส่ไฟ รัฐบาลถึงความเดือดร้อนอันนี้เข้า จึงได้ส่งเงินจำนวนหนึ่งไม่มากนักไปให้ท่าน แต่ก็ได้ช่วยให้ท่านและคณะหายอิศยัตไปได้ชั่วระยะหนึ่ง

ตลอดเวลาที่ท่านพักอยู่ที่เกาะเซนต์จอร์จนั้น ได้รับความเอื้ออารีเป็นอย่างดีจาก ลอร์ดคิลเลอร์น และท่านลอร์ดก็ได้ไปเยี่ยมเยียนถามสารทุกข์ท่านเป็นประจำ แต่เนื่องจากท่านและคณะไม่มีใบเดินทาง และยังไม่ได้แสดงความจำนงเป็นทางการเพื่อขอตั้งถิ่นฐานที่สิงคโปร์ ท่านจึงอยู่ในฐานะคนเข้าเมืองที่ไม่มีใบเดินทางตามกฎหมาย แต่ทว่าในทางพฤตินัยแล้ว ทางกาสิงคโปร์ให้เกียรติแก่ท่านในฐานะรัฐบาลบุรุษอาวุโสแห่งประเทศไทย

เพื่อให้เป็นการชอบด้วยกฎหมาย ในฐานะที่ท่านเป็นคนเคารพกฎหมายของบ้านเมือง ท่านจึงได้ติดต่อไปยังสถานทูตไทยในอังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกาและจีน (สมัยเจียงไคเช็คครองแผ่นดินใหญ่) เพื่อขอให้จัดทำพาสปอร์ตให้ท่านและคณะพร้อมด้วยขอวีซ่าเดินทางรอบโลกด้วย ซึ่งทางสถานทูตไทยในประเทศนั้น ๆ ก็ได้จัดการให้ตามความประสงค์ ในบรรดาพาสปอร์ตที่สถานทูตไทยในต่างประเทศออกให้ ท่านเลือกถือเอาพาสปอร์ตที่สถานทูตไทยในอังกฤษเป็นผู้ออกให้ ลงนามโดยนายดิเรก ชัยนาม เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงลอนดอน และตั้งแต่นั้นการเดินทางของท่านจึงเป็นการเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมายของบ้านเมืองนั้น ๆ ที่ท่านไปพำนักอยู่

ท่านไปพำนักอยู่ที่เกาะเซนต์จอห์นได้ ๓ เดือนกับ ๘ วัน จึงได้ย้ายจากเกาะไปพัก
อยู่บนฝั่งสิงคโปร์ใกล้ ๆ กับประตูตึ่มะ เป็นบ้านบังกะโลของผู้จัดการบริษัทเซาท์อีสต์เอเชีย

ต่อมารัฐบาลอังกฤษ ได้ให้ความรับรองรัฐบาลนายคอง ฯ เพื่อผลประโยชน์ของ
อังกฤษเอง ซึ่งท่านปรีดี ฯ ก็มีความเห็นใจในกรณีนี้เพราะชาติไหน ๆ ก็ต้องพยายามรักษา
ผลประโยชน์ของชาตินั้น ๆ และหลังจากที่รัฐบาลอังกฤษรับรองรัฐบาลนายคอง ฯ แล้ว
บุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลอยู่ในรัฐบาลนั้น ก็พยายามโฆษณาใส่ร้ายป้ายสีท่านปรีดี ฯ
เกี่ยวกับกรณีสวรรคตในวงการทูตทั่ว ๆ ไป รัฐบาลอังกฤษเองและเจ้าหน้าที่ชั้นสูงของอังกฤษ
ส่วนใหญ่ถึงแม้ว่าจะไม่เชื่อถ้อยคำโฆษณาโกหกอันชั่วช้าตามนัยเหล่านั้นก็ตาม แต่ก็รู้สึก
อึดอัดใจที่ผู้ถูกใส่ร้ายป้ายสีดังกล่าวอยู่ในอาณาเขตที่เขารับผิดชอบ

ท่านปรีดี ฯ เองก็รู้สึกตระหนกใจในชั้นนี้เป็นอย่างดี และท่านเป็นคนที่มีปรีชา
ไม่ว่าจะขบขันหรืออดทนหรืออึดอัดใจให้ผู้อื่น ท่านจึงตัดสินใจที่จะเดินทางออกจากสิงคโปร์
เพื่อความสดวกใจของเจ้าของบ้านเช่นเดียวกับที่ท่านออกจากสัตตหีบ เพื่อความสดวกใจของ
แม่ทัพเรือมาแล้ว

ดังนั้นในวันหนึ่ง โดยความช่วยเหลือของมิตรสหายซึ่งท่านมีอยู่มากมายและเกือบ
ทุกหนทุกแห่ง ได้ช่วยให้ท่านลงเรือเดินทางออกจากสิงคโปร์สู่ผืนแผ่นดินใหญ่จีนภายใต้การ
ปกครองของรัฐบาลก๊กมินตั๋งของจอมพลเจียงไคเช็ค โดยผ่านการแวะพักตามเส้นทาง ไซ่ง่อน
และฮ่องกงจนถึงเซี่ยงไฮ้

รัฐบาลของจอมพลเจียงไคเช็คขณะนั้นยังมีอำนาจปกครองผืนแผ่นดินใหญ่ ได้รับ
รู้และให้การต้อนรับในการเดินทางเข้าสู่ประเทศจีนของท่านครั้งนี้ ท่านได้พักอยู่ที่นครเซี่ยงไฮ้
ภายใต้ความอุปถัมภ์ของเพื่อนชาวจีน จนกระทั่งรัฐบาลเจียงไคเช็คพ่ายแพ้สงครามกลางเมือง
อพยพไปอยู่เกาะไต้หวันและพรรคคอมมิวนิสต์จีนภายใต้การนำของประธานเหมาเจ๋อตงได้เข้า
ครอบครองผืนแผ่นดินใหญ่ไว้ทั้งหมด ท่านปรีดี ฯ จึงได้ย้ายจากนครเซี่ยงไฮ้ไปพำนักอยู่ที่
กรุงปักกิ่ง ด้วยความเอื้ออาทร และความรับผิดชอบของรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน
ตั้งแต่นั้นมา

ที่เรียกว่าด้วยความเอื้ออาทรและความรับผิดชอบของรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น เพราะรัฐธรรมนูญของประเทศนั้นได้มีบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจนถึงความเอื้ออาทรในการให้ที่พักพิงตลอดการกักขังของผู้ลี้ภัยทางการเมืองที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ถือเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือความเป็นอยู่แก่ผู้ลี้ภัยดังกล่าว

ก่อนที่ท่านจะเดินทางออกจากสิงคโปร์ ท่านได้เขียนจดหมายทิ้งเอาไว้เป็นการอำลาเจ้าของบ้าน เพราะเหตุจำเป็นที่ไม่อาจร่ำลาได้ด้วยตนเอง จดหมายฉบับนั้นมีความว่า โดยจดหมายฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอปฏิเสธอย่างเด็ดขาดว่า ข้าพเจ้าไม่ได้มีส่วนพัวพันด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น กับกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ข้าพเจ้ามีความเสียใจอย่างสุดซึ้งในการสวรรคตของพระองค์ นอกจากนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ข้าพเจ้าทราบดี และเชื่อมั่นว่าไม่มีคนใด ที่อยู่กับข้าพเจ้าในขณะนั้นมีส่วนพัวพันกับเหตุการณ์อันน่าสลดใจครั้งนี้.

ฉบับหน้า “ท่านปรีดีฯ กับราชบัลลังก์และกรณีสวรรคต”

△ ขอเสนอท่านผู้เคารพในความยุติธรรม

△ และเปิดบัญชีจะ :-

△ ชำนาญและงานของ ดร. ปรีดี พนมยงค์

△ ศิษย์อาจารย์

△ ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับรัฐบาลอวุโส ปรีดี พนมยงค์

△ เมื่อรัฐบาลอวุโส ปรีดี พนมยงค์ ถูกรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐

△ จากกรุงเทพฯ ถึงปักกิ่ง

△ และเล่มต่อไป “ท่านปรีดี กับราชบัลลังก์และกรณีสวรรคต”
สั่งซื้อโดยตรงได้ที่ สำนักพิมพ์สันติธรรม ๑๐๐ ตรอกบ้านหล่อ ถนนวิสุทธิกษัตริย์
นครหลวงฯ และตามร้านขายหนังสือทั่วไป

